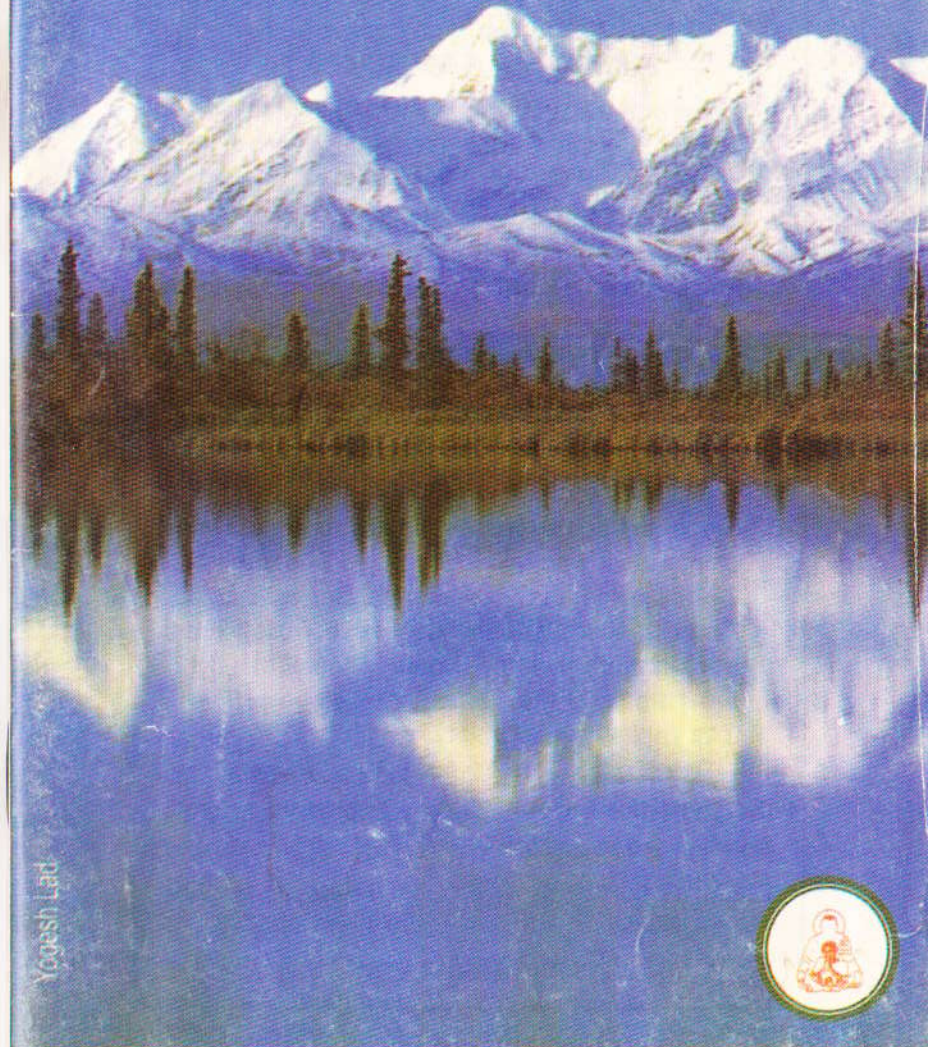

अध्यात्म

Yogesh Lad

वर्ष : २४

मार्च : २००३

अंक : ६

Statement about the ownership and other particulars about magazine 'ADHYATMA' monthly to be published in the issue every year after the last day of February.

Form-IV (See Rule-8)

1. Place of Publication : 'PARAMDHAM.'
plot No. 1688 B, Sardar
nagar, Bhavnagar-1
2. Periodicity of its :
publication Monthly.
3. Printer's name, Nationality and address : Narayan H. Jani, Indian.
Plot No. 1688-B
Sardarnagar, Bhavnagar.
4. Publisher's name, Nationality and address : Same as above.
5. Editor's name, Nationality and address : Same as above.
6. Name and addresses of individual who own the magazine and Partners, share-holders holding more than one percent of the total capital. The Magazine is owned by puja Shri Yogeshwarjee, Sarva Mangal Charitable Trust, Naranpura, Ahmedabad-13

I, Shri Narayan H. Jani, hereby declare that the particulars given above are true to the best of my Knowledge and belief.

Dated. 17 th, March,
2003.

Narayan H. Jani,
Publisher.

અધ્યાત્મ

અધ્યાત્મિક વિકાસની નવી જ ક્ષિતિજ ખોલતું ગુજરાતી માસિક
છૂટક નકલ ૪-૦૦ વાર્ષિક લવાજમ દેશમાં રૂ. ૨૫-૦૦
વિદેશમાં રૂ. ૨૫૦-૦૦ (વિમાનથી)

- ⊗ સંસ્થાપક : પ. પૂ. યોગેશ્વરજી સર્વમંગલ ચે. ટ્રસ્ટ (રજી. અમદાવાદ).
- ⊗ તંત્રી-સંપાદક : શ્રી નારાયણ હ. જાની.
- ⊗ પ્રકાશન અને પ્રામિસ્થાન : 'અધ્યાત્મ' પ્લોટ નં. ૧૬૮૮ બી. સરદાર-
નગર, ભાવનગર-૧. ફોન : ૨૫૬૫૮૧૧, ૨૫૬૬૪૯
- ⊗ અધ્યાત્મના સહાયક સ્વજનો : ૧. ડો. બી. જે. જાગણી, ૨. શ્રી ગોર-
ધનભાઈ કલોલા અને ૩. શ્રી જ્યોત્સ્નાબેન ભરતકુમાર ત્રિવેદી.
- ⊗ તંત્રી, મુદ્રક અને પ્રકાશક : નારાયણ હ. જાની.
- ⊗ મુદ્રણસ્થાન : રાધેશ્યામ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ૫૩/૫૪ સી-૧, બોરડીગેટ,
ભાવનગર-૧.

લેખકોને નિમંત્રણ

⊗ અધ્યાત્મમાં લેખો, ભજનો કે ગીતો મોકલાવવા લેખકોને નિમં-
ત્રણ છે. અધ્યાત્મની ભાવનાને અનુરૂપ જ લેખો સ્વીકારવામાં આવશે. ⊗
લખાણ કાગળની એક બાજુ ને સારા મોટા અક્ષરે લખેલું હોવું જરૂરી છે.
બીજાં સામયિકોમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ લેખોની નકલો ન મોકલાવવા વિનંતી છે.

'અધ્યાત્મ' અંગે સૂચનો

⊗ ગ્રાહકોને ગ્રાહક નંબર સરનામા સાથે લખવામાં આવે છે તે
નોંધી લેવો. ⊗ 'અધ્યાત્મ' જે આપને ગમ્યું હોય તો આપના પરિચિત
વર્ગમાં તેના ગ્રાહકો વધે તેવું આપ કરતાં રહેશે. ⊗ 'અધ્યાત્મ' દર
માસની ૧૭ તારીખે પ્રસિદ્ધ થશે. કોઈ કારણે એકાદ અઠવાડિયા સુધી અંક
ન મળે તો સ્થાનિક ટપાલ કચેરીમાં તપાસ કર્યા પછી અત્રે જણાવવું.
સિલિકમાં હશે તો જરૂર મોકલી આપશે. ⊗ પત્રવ્યવહાર કરતી વખતે
ગ્રાહક નંબર લખવાથી વધુ સરળતા રહેશે. ⊗ 'અધ્યાત્મ' અંગે કોઈ
સૂચનો કરવાના હોય તો નિઃસંકોચ કરવા અનુરોધ છે. ⊗ દર મહિનાની
તા. ૧૦ સુધીમાં જે ગ્રાહકોનાં નામ અત્રે મળી જશે, તેમને તા. ૧૭ મી એ
અંક રવાના કરવામાં આવશે.

* અનુક્રમણિકા *

અભિનંદનીય સહાય	મા સર્વેશ્વરી	૩
શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત	મા સર્વેશ્વરી	૪
ચિકાગોના દરિયાકિનારે	પરમાર્થી	૧૦
ક્ષમા યાચના-સુધારો	તંત્રી	૧૪
A noble gesture of Toronto youths	—	૧૬
ટોરોન્ટોના યુવાનોનું ઉમદા સત્કર્મ	તંત્રી	૧૯
વસ્ત્રવિતરણ કાર્યક્રમો	રાજુભાઈ જાની	૨૨
પૂ. યોગેશ્વરજી અને પૂ. મા અંગેની વેબસાઈટ	દક્ષેશ કોન્ડ્રેક્ટર	૨૭
પ્રભુકૃપાના પ્રસાદરૂપે ઇશા જન્મી	પાડલ આકોલિયા	૩૦
પૂ. માની સ્લેટને સાંભળો તો ખરા!	મા સર્વેશ્વરી	૩૩
મુંડક ઉપનિષદ્ (૭)	મહાત્મા યોગેશ્વરજી	૫૯
માનવ માગું છું	યોગેશ્વરજી	૬૨
રસેશ્વરી	શ્રીયોગેશ્વરજી	૬૩

* અભિનંદનીય સહાય *

હે યોગેશ્વર ગંગા પાવન વહો મારા હૃદયે સર્વદા,
ગાઉં નિત્ય ગુણાનુવાદ, ગુરુ હે સ્વીકારજો વંદના.

* * *

પરમાર્થી તાપે શ્રમિત, આવ્યો તારે દ્વાર,
શીતળ છાંયે માવડી, પાજો અમૃતધાર.

— પરમાર્થી

કપૂરાના ભક્તપુરુષ જ્ઞેમને પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીએ
જ્ઞાનીભક્ત પરમાર્થી કહ્યા, શ્રી કબીરસાહિત્યની
પરબડીસમા, કવિ, સમાજસેવક તરીકે અને સાચા
સાધક તરીકે જીવન દીપાવ્યું. તે શ્રી ઈશ્વરભાઈ

પરમાર્થીની પાવનસ્મૃતિમાં

શ્રી મણિભેન પરમાર્થી

જયંત-મધુ-સારંગ-ગોપી પરમાર્થી

પંકજ-દક્ષા-ચિન્મય-ભક્તિ-અચ્યુત પરમાર્થી

બ્રાહ્મિન્સવીલ-ટેક્સાસ-યુ.એસ.એ.

[કપૂરા]

આ....માસનો અધ્યાત્મનો રસથાળ

પૂ. શ્રી ગુરુદેવ શ્રી યોગેશ્વરજીના શ્રી ચરણોમાં

અર્પણ કરે છે.

* * *

હે પરમાર્થી પરિવાર, પ્રભુના આશીર્વાદ સાથે
ધર્મે-સત્કર્મે ઘસાઈને ઉજળા થઈ સૌને દીપાવતા રહો.

— મા સર્વેશ્વરી.

અધ્યાત્મ

વરદ હસ્ત પ્રભુ તમારો, સદાય રહેજો જીવન સહારો

—મા સર્વેશ્વરી

વર્ષ : ૨૪

માર્ચ-૨૦૦૩

અંક : ૬

શ્રી યોગેશ્વર કથામૃત

મા સર્વેશ્વરી

લંડનથી કેનેડા, તા. ૧-૧૦-૮૧ નું ચાલુ

લંડનની ઘડિયાળમાં ૧-૩૦ થયો ને પ્લેન ઉપડ્યું. અંતે લંડનના નવ વાગ્યે અમેરિકાના કેનેડી એરપોર્ટ ઉપર ઉતર્યા, ત્યારે ન્યુયોર્કમાં બપોરે ચાર વાગ્યા હતા.

એરપોર્ટ ઉપરથી કસ્ટમ વિગેરે પસાર કરવાનું બને છે. સૌ પ્રથમ વીસા માટેની વિધિ કરવાની હોય છે. ન્યુયોર્કમાં ફક્ત ઉતરવાનું જ હતું. જેથી તે કામ દશ મિનિટમાં જ પૂરું થઈ જાય છે. પછી એરઈન્ડિયાનો જ્યાં સામાન આવતો હતો ત્યાં જઈ સામાન લઈ લીધો. ચેકીંગમાં ખાસ વાર ન લાગી. ત્યાંથી પસાર થઈને જ બહાર નીકળ્યા ત્યાં જ બે ત્રણ ભાઈઓ, બે બેનો ને બાળકો પૂ. શ્રીને આવકારવા ઊભા હતાં તે મળે છે. તેમની સાથે લઘવારિયા એરપોર્ટ ઉપર જવાનું બને છે.

માર્ચ : ૨૦૦૩

૫

પ્રકાશના પંથે અને ભગવાન રમણમહર્ષિ એ બંને પૂ. શ્રીનાં પુસ્તકો છે. તે આવનાર ભાઈઓએ વાંચ્યા છે. પૂ. શ્રીને તે બધા પ્રથમવાર મળે છે.

અર્ધા કલાક પછી તે લઘવારિયા એરપોર્ટ જ્યાંથી કેનેડા જવાનું હતું. એરપોર્ટ ઉપર આવી ગયા. બહાર જ બેગ આપી દીધી. અંદર જઈ સીટ નં. વગેરે મેળવીને શાંતિથી બેઠાં. થોડીવાર પછી સલામતી વિભાગમાંથી સામાન સાથે પસાર થયા. મુસાફરોને મૂકવા આવનાર ભાઈબેનો અહીં પ્લેનના દરવાજાસુધી આવી શકે છે.

આજે પ્લેન એક કલાક મોડું ઉપડવાનું હતું. એક ભાઈ ડોક્ટર હતા. એટલે તેમણે પૂ. શ્રી પાસેથી રજા લીધી. બીજા ભાઈ શ્રી વિનોદભાઈ તેમ જ સરોજબેન અને બાળકો એક કલાક રોકાયાં.

ન્યુયોર્કથી કેનેડા જવાનું પ્લેન આવ્યું. પૂ. શ્રી બેઠા પછી તે ભાઈ પોતાના પરિવાર સાથે ધરે ગયા.

એક કલાકમાં કેનેડાના ટોરન્ટો શહેરના એરપોર્ટ ઉપર ઉતરી ગયા. અહીં પ્લેની સીટ ૧૯ એચ.અને ૧૯ જી. હતી.

કેનેડામાં દોઢ માસ રહેવાનો વિચાર હતો. વીસા એટલા જ મળી ગયા. કસ્ટમમાં ખાસ ચેકીંગ ન થયું. બહાર નીકળ્યા ત્યાં જ ફૂલોના હાર ને કલગીને ફૂલો સાથે દસબાર ગુજરાતી ભાઈબેનો-એ આનંદસાથે દૂરથી પૂ. શ્રીને જોઈને અભિવાદન કર્યું.

પાસે પહોંચતાં જ સૌએ પ્રણામ ને ફૂલહાર અર્પણ કરી પૂ. શ્રીનું ને સર્વેશ્વરીનું સ્વાગત કર્યું. સુરેશભાઈ, વિમળાબેન, અશોક-ભાઈ, હર્ષદભાઈ, ચીમનભાઈ વગેરે ભાઈઓ મુખ્ય હતાં. સૌને

ખૂબ ખૂબ આનંદ થયો. સૌનો પ્રેમભાવ ને પૂજ્યભાવ જોઈને સર્વેશ્વરી ઘડીભર ભાવવિભોર બની જાય છે.

બરાબર ત્રણ વરસે પૂ. શ્રી કેનેડા આવ્યા એનો સૌને આનંદ હતો, પણ તરત સૌએ પૂ. માતાજીનું પુણ્યસ્મરણ કર્યું. તેમના પ્રેમાળ સ્વભાવનું પવિત્ર સ્મરણ કરી સૌએ તેમની ખોટ અનુભવી.

માર્ગમાં શ્રી સુરેશભાઈએ કહ્યું, “મારે તો એ જ માતા હતાં અધ્યાત્મમાં એ સમાચાર વાંચ્યા ત્યારે જ જાણ્યું.”

“હું તો નાનો હતો. ચડી પહોરતો ત્યારથી યોગેશ્વરજી ને માતાજી પાસે જતો. અમે અમદાવાદથી સરોડા પણ જતાં. થાકીને પહોંચતા ત્યારે માતાજી કહેતાં સુરેશ લે. આ ચણા ને ગોળ બહુ સરસ લાગે, ખા..”

વરસો પછી હું જ્યારે કેનેડામાં મળ્યો ત્યારે મને ખૂબ આનંદ થયો. મારા પોતાનાં માતા શારદાબેનની ઈચ્છા હું પૂરી કરી શક્યો. મારા બાની ઈચ્છા હતી કે યોગેશ્વરજી મારે ત્યાં રહે તે ઈચ્છા પૂરી થતાં મને ખૂબ આનંદ ને સંતોષ થયો. પણ મારા બા તે જોવા ન રહ્યાં.”

વાતોમાં સુરેશભાઈએ કેનેડામાં ક્યાં ક્યાં લઈ જવા માગે છે તેની પણ વાત કરી. તેમનો ઉત્સાહ, પ્રેમભાવ, સેવાભાવ દરેક વાક્યે ટપકતો હતો.

એરપોર્ટથી ઘર નજીક છે. ઘરે આવી ગયાં.

અહીં પૂ. શ્રીનું મંત્રોચ્ચારસાથે ચંદનતિલક ને પુષ્પથી સાષ્ટાંગ પ્રણામ કરી સૌએ અભિવાદન કર્યું. પ્રથમ સુરેશભાઈએ પછી સૌ ભાઈઓએ, પૂ. શ્રીને તથા સર્વેશ્વરીને પ્રણામ કર્યાં.

સૌને ખૂબ ખૂબ આનંદ હતો. આનંદની અભિવ્યક્તિ વારંવાર સૌ કરતા હતા. સાથે સાથે પૂ. માતાજીની પણ સૌને સ્મૃતિ થતી હતી. પૂ. શ્રીએ માતાજીની માંદગી ને વિદાયની વાતો કરી.

સૌ ભાઈબેનો દૂર દૂરથી આવ્યા હોવાથી વિદાય થયા. પછી આ ઘરના નીચેના વિશાળ હોલમાં પૂ. શ્રીને લઈ ગયા. થોડીવાર ત્યાં બેસી વાતો થઈ.

આ ઉતારો છ ઓરડાનો છે. વિશાળ જગ્યા છે. પરિવારમાં ચાર સભ્યો છે. સુરેશભાઈ, વિમળાબેન, વિકાસ, સ્મૃતિ. ચારે સભ્યો પ્રેમાળ જણાય છે.

આજે થાક લાગ્યો હતો. સતત અઢાર કલાકના શ્રમ પછી આરામ જરૂરી હતો. જેથી આરામ કર્યો.

તા. ૬/૧૦/૮૧ મંગળવાર, આસો સુદ આઠમ, ૨૦૩૭

સ્થળ : ટોરન્ટો શહેર-કેનેડા.

આજે સવારે થોડો થાક જણાતો હતો, જેથી આરામ જ કર્યો. યજમાન પતિપત્ની પૂ. શ્રીની સેવામાં રજા લઈને ઘરે રહેવા માગે છે. પૂ. શ્રીએ તેમને ના કહી જેથી તેઓ બંને કામ ઉપર જાય છે. બાળકો શાળા કોલેજમાં જાય છે.

ઘરમાં ખૂબ શાંતિ છે. દશ વાગ્યે દૂધ પીવાનું બને છે. મગભાતનું ભોજન સર્વેશ્વરી બનાવે છે. બાર વાગ્યે ભોજન લેવાનું બને છે.

સાંજે સમયસર ઘરના સૌ સભ્ય આવી જાય છે. પૂ. શ્રીનો પ્રવચન કાર્યક્રમ સફળ બને તે માટે સુરેશભાઈ ખૂબ પ્રયત્ન કરે છે. એમની વિચારસરણી આદર્શ અને ચોક્કસ છે.

ગઈ રાતે જ સુરેશભાઈએ વાતો કરી. પોતાના ખિસ્સામાંથી એક જૂનો પત્ર કાઢીને બતાવ્યો. તે પત્ર ફટી ગયો હતો. એ પત્ર કાયમ તેઓ સાથે જ રાખે છે. જ્યારે જ્યારે નિરાશ થઈ જાઉં, થાકી જાઉં, હારી જાઉં ત્યારે ત્યારે હું આ પત્ર વાંચી લઉં છું. આ પત્ર મારે માટે ખૂબ ખૂબ કીમતી છે. એ પત્રથી પૂ. યોગેશ્વરજીના આશીર્વાદ મળ્યા જ કરે છે. એમ કહી તેમણે પૂ. શ્રી ઉપરની તેમની શ્રદ્ધાની વાતો કરી.

કેનેડામાં ગુજરાતી સમાચાર પત્ર પણ પ્રગટ થાય છે. તેનું નામ ગુજરાત વર્તમાન છે. તેમાં એક આખું પાનું પૂ. શ્રીના ફોટા સાથે પ્રવચનની જાહેરાત માટે શ્રી સુરેશભાઈએ આપ્યું હતું. વળી એવી જ જાહેરાતના છૂટા કાગળો-ચોપાનીયાં પણ છપાવ્યાં હતાં.

સાંજે પ્રવચનમાં શ્રોતાઓ સારી સંખ્યામાં આવ્યા હોવાથી શ્રી સુરેશભાઈને ખૂબ આનંદ થાય છે.

ગઈ કાલે એરપોર્ટથી ઘરે આવ્યા, સ્વાગત થયું. એ બધા જ દૃશ્યોની મૂવી ફિલ્મ ઉતારવામાં આવી હતી. આજે પણ પ્રવચનની ફિલ્મ લેવાની હતી. તેની તૈયારી થઈ ગઈ હતી. ફિલ્મ ઉતારનાર એક મુસ્લીમભાઈ શ્રીખાન હતા. તેમણે શ્રી સુરેશભાઈને કહ્યું : મારા પેગંબર ને તમારા મહાત્માજી એક જ છે. હું જરૂર તમે જ્યારે પણ ને જ્યાં પણ કહેશો, ત્યાં આવીને મુવી ઉતારી આપીશ.

મુસ્લીમ હોવા છતાં તેમની ભાવના ઉત્તમ હતી. સમયસર પ્રવચન શરૂ થતાં પહેલાં સૌનું શ્રી સુરેશભાઈએ સ્વાગત કરી, પૂ. શ્રીનો પરિચય આપ્યો. ભક્તિયોગ ઉપર પ્રથમ પ્રવચન થયું. પ્રવચન પછી સર્વેશ્વરી ભજનો ગવડાવે છે. આરતી થઈ. પ્રસાદ વહેંચાયો. થોડી જ વારમાં સૌ વિદાય થયા.

પૂ. શ્રી સાથે શ્રી સુરેશભાઈ, વિમળાબેન વગેરેએ વાતો કરી. ત્યાર બાદ આરામ.

આ પરિવાર વચ્ચે હજુ એક જ દિવસ વીત્યો છે છતાં ખૂબ ખૂબ પરિચિત ને પ્રેમાળ વાતાવરણ અનુભવવા મળે છે. આનંદથી કેનેડાની આ યાત્રા પણ પૂરી થશે એવું આજે તો લાગે છે.

(કમશઃ)

આત્મિક સભાનતા ગુમાવવી કે ઈશ્વરના સ્મરણ-
માંથી વિચલિત થવું તે પણ જીવનો અપરાધ જ છે. તે
માટે ક્ષમા માગો.
મા સર્વેશ્વરી

ફોન : ૩૨૧૦૭૦૭, ૩૨૨૧૮૧૦

મોબાઈલ : ૯૮૨૫૧૩૭૩૫૫

દીપક સી. મહેતા

કૃષ્ણા ફિલ્મ્સ એન્ડ સ્ટુડીઓ.

૧, શ્યામ એપાર્ટમેન્ટ, કાકડીઆ કોમ્પ્લેક્સ પાસે,
ઘોડદોડ રોડ, સુરત-૩૯૫૦૦૧.

ચિકાગોના દરિયાકિનારે

(પૂજ્ય શ્રી વિદેહ થયા ત્યારે)

હે મહાસાગર !
મારે મન તું
માત્ર નથી કાંઈ સિધુ,
માત્ર નથી કાંઈ રત્નતણો ભંડાર,
પ્રેમઘેલો,
સુધન્ય થયેલો,
તું તો મારો છે ગુરુબંધુ !
હજારોવાર હે મહાસાગર
તેથી કરું પ્રણામ !
તું પુણ્યશાળી,
કર્મફળે તેને મળ્યો તો
સદ્ગુરુ કેરા ચરણકમળને
ચૂમવાનો અધિકાર,
હે મહાસાગર !
મનગગનમાં આજે મારા
ચમકી રહ્યું તે ચિત્ર—
માતૃભક્ત
ગુરુયોગેશ્વરને
ભારતદેશને દક્ષિણપૂણે
તટપર આવી ઊભા જોઈને

તારે અંગઅંગ
ઉછળી પડ્યો તો ભક્તિ પારાવાર !

તે ક્ષણ
નહિ સહેવાયો તુજથી
ક્ષણનો પણ વિલંબ :
ઉમટી ઉમટી
ઉછળી ઉછળી
ક્ષણમાંલે શતવારનું અંતર કાપી
ગુરુવરના તે પાદપ્રકાલન કીધાં,
કેવાં મીઠાં અમૃત પીધાં !

ધન્ય થયો તે કાળ,
ધન્ય થયો તુજ દેહ !
ધન્ય થયો જોનારા,
વરસ્યો પ્રભુનો નેહ !

વારંવાર
કરી તે યાદ
અસ્તિત્વની તુજ સાર્થકતાને
જાણી શક્યો છું,
માણી શક્યો છું, આજે દરિયાલાલ !

તારી અનેરી
મહાનતાનાં દર્શન કરતાં
મને જ મારી ન્યૂનતા કેરો
આવી રહ્યો રે ખ્યાલ,
હે દરિયાલાલ !

લઘુક ખાબોચિયા જેવો હું
 ક્ષણેકમાં તો ક્ષુબ્ધ બની જાઉં!
 ડહોળાઈ, અરેરે, સાવ કીચડ રગડા
 જેવો—

તું તો કેવો
 સ્વસ્થ,
 શાંત,
 ને ધીર હસતો!

અનોખી તારી રીત
 બહુ મન ભાવે
 સમસ્ત સરિતાઓ છલકાતી
 ખાર ધરતીના ધોતી ધોતી
 જલમાં ઘસડી લાવે :
 જગને ભલેને લાગે ખારો,
 તું તો મારે મન અતિ ખારો!

ખારાશને અમૃતમાં પલટી
 મેઘરાજાનું રૂપ લઈને
 તું જ સમર્પણ કરતો!
 ગુરુવરનાં તું ગીતડાં ગાતો!
 પ્રેરણાનું તું પીયૂષ પાતો!
 તારો સથવારો મને ગમતો!

તું પામી શક્યો છે
 ગુરુકૃપાનો પુરસ્કાર,
 જ્યારે હું તો અભાગી માત્ર,

હજાર કાણાવાળું લઈને પાત્ર,
 નિત્ય વરસતી રહેતી કૃપાનું
 એકબુંદ પણ ઝીલી શક્યો ના!
 ઝીલું ઝીલું ને થાય ખાલી!

રહ્યો,
 ફૂંચ્યો,
 ને તે છતાં

પાદપદ્મોને અહો,
 ના શક્યો ચૂમી કદી!

ધિક્કાર મારી જાત પર
 હે મહાસાગર!

પણ
 રે હાય....

તે દિન પણ ગયા....

ને તે પાદપદ્મો.....

મૂકી માત્ર સ્મરણનું ચિહ્ન.....

અરેરે

અંતર સાવ ખિન્ન,

ઉદ્વિગ્ન,

અરે,

અરે!

ક્ષમા યાચના-સુધારો

તંત્રી

જાન્યુઆરી-૨૦૦૩ ના અધ્યાત્મના અંકમાં પાના ૩૪ ઉપર શ્રી મંજુલાબેન ભાવસારનો “સહજલીલાનું દર્શન” લેખ સૌએ વાંચ્યો જ હશે.

તે લેખમાં “ભક્તોના દુઃખે દુઃખી” પ્રસંગમાં સંકલન કરનાર તો હાજર ન હતા એટલે પોતાની કલ્પના ને અનુમાનથી તે લેખ પોતાની રીતે વિસ્તૃત કરીને પ્રગટ કર્યો હતો. તેમાં અક્ષમ્ય હકીકતદોષ હતો.

તો વાચકવર્ગ સંકલન કરનારને ક્ષમા કરે. અહીં હવે શ્રી મંજુલાબેનની ડાયરીમાં એમણે જ જે પ્રસંગ નોંધ્યો છે તે જ મૂળરૂપે રજૂ કરીએ છીએ.

શ્રી મંજુલાબેનની નોંધ

પૂ. મા સૂતાં છે. શરીર અસ્વસ્થ છે. પૂ. મા મને પગના તળિયા ઉપર હાથ મૂકીને શરીરમાં કેવો તાવ છે, તે જોવાનું લખે છે. હું પૂ. માના પગનાં તળિયે હાથ મૂકું છું. તો શરીર ખૂબ ગરમ છે. પૂ. માની પીઠ ઉપર પણ હાથ મૂક્યો તો ત્યાં પણ ગરમ લાગે છે. ત્યાં જ યોગેશ આવે છે. યોગેશને પૂ. માની જીવન કથા જે પૂ. માએ લખી છે, તે વાંચવી છે. પણ માગતાં ડરે છે. પૂ. મા એને એ અંગે સમજાવે છે. પૂ. મા સહજ રીતે યોગેશને ઈશારો કરી કહે છે, “લે જો, માના શરીરે કેવો તાવ છે.” તો યોગેશ ના પાડે છે. મા ફરી આગ્રહ કરીને કહે છે. મંજુબેને જોયું તેમ તું પણ

જો. માને કેવો તાવ છે?

એટલે યોગેશ પૂ. માના ચરણને સ્પર્શ કરે છે. સ્પર્શ કરતાં જ પૂ. માને ખૂબ તાવ છે તેનો ખ્યાલ આવતાં તે ધૂસકે ધૂસકે રડી પડે છે. તે શાંત થતાં જ દમયંતીબેન પૂ. માની જીવનકથાનાં બે પૃષ્ઠો, તેને વાંચી સંભળાવે છે. યોગેશ એ સાંભળીને શાંતિ ને આનંદ અનુભવે છે.

થોડી જ વારમાં પૂ. માના પગે ભીનો રૂમાલ અમે મૂકીએ છીએ. પૂ. માનું શરીર ઠંડું થઈ જાય છે.

પૂ. માનું શરીર કેવું સંવેદનશીલ છે, ઠંડી ગરમીની તરત જ અસર થઈ જાય છે. યોગેશ પણ એ વાતનો સાક્ષી બને છે.

શ્રી યોગેશ્વર કૃપા

સંદીપ વેલ્ડીંગ વર્ક્સ

ગ્રીલ, દરવાજા, તેમ જ મેઈન ગેટના સ્પેશ્યાલીસ્ટ
તેમ જ

દરેક જાતનું રીપેરીંગ કામ કરનાર.

મોદી બંગલા, ઉમરા જકાત નાકા પાસે, સુરત-૩૯૫ ૦૦૭

ફોન : ૩૨૨૮૨૩૧

A noble jesture of Toronto youths.

Jai Krupalu Maa...

Pujya Maa Prabhu,

Every year, during the last week of December, the youth of Toronto have a satsang followed by a small party signifying the year has ended. We have our normal satsang which is then followed by a party. During the party, we play some games and eat food. Later in the evening, we usually order some pizza and get some soft drinks. We usually have the following items :

- Pizza
- Coke
- Chips
- Cookies
- Candies/Chocolate
- Pasta
- Donuts
- and other food items....

This year, a few youth thought that instead of spending the money on food and soft

drinks, we take that money and donate it to a good cause. We are hoping that you can take this money and use it for someone less fortunate. One of the messages that we learned from you was SACRIFICE. If we give up one thing, so much good can come from that. We could have easily collected some money, but instead wanted to sacrifice something that we don't really need in order to do something good.

So we are hoping that you can take this money, and help a student with school supplies, or use it to give a student an award for their hard work or any other cause that you may feel appropriate.

The following youths donated \$8.00 each.

Yogesh/Meera/Radha, Shital/Sunita, Suraj, Jigar/Jigna, Hitesh/Mita, Shipra, Anilbhai/Nitya, Umeshbhai/Dhruv/Arjun, Dharmesh/Angela, Neelam/Nita, Premal/Hetal, and 1 outside friend.

We are still having a satsang on December 29th at Rohitbhai's house followed by some food prepared at home. We hope you are there.

In total, we have \$200.00 This money would usually be spent on food and party supplies, instead, we are hoping that it may help someone less fortunate in India.

Our most humble and loving pranama—
Maa's Youth from Toronto.

જે લોકો મનુષ્ય જીવનનું આધ્યાત્મિક મૂલ્ય સમજતા નથી તે તો ઠીક, પરંતુ જેઓ તે સમજે છે તેઓ પણ જો જાગૃતિપૂર્વક સમયનો સદુપયોગ નહિ કરે તો કશું જ પામી નહિ શકે.

યોગેશ્વરજી

ધ : ૪૬૩૪૩૧

ઓ. : ૩૬૨૪૩૭

: ૪૮૦૪૨૮

: ૩૬૦૩૭૬

ખેતીની સિંચાઈ માટે વિશ્વસનીય એન્જીન

“સત્યવાન” તથા “ચંદન”

૬, ૮ તથા ૧૦ હે. પા.

:- બનાવનાર :-

કનેરીયા એન્જીનીયરીંગ વર્ક્સ

૧/W, ભક્તિનગર ઈન્ડસ્ટ્રીઅલ એસ્ટેટ, રાજકોટ-૩૬૦૦૦૨

ટોરોન્ટોના યુવાનોનું ઉમદા સત્કર્મ

તંત્રી

તમારી પાસે વધારાના પૈસા હોય અને તેમાંથી તમે કોઈને મદદરૂપ થાવ, એ જરૂર સારું છે, પરંતુ તમે તમારી કેટલીક સુવિધાઓનો અગર તો કોઈ ખાવાપીવાની જરૂરિયાતોનો સ્વેચ્છા-એ ત્યાગ કરી, તે દ્વારા બચત થયેલા પૈસા કોઈ સંતને—જરૂરિયાતવાળા કે ગરીબને મદદરૂપ થવા આપો, ત્યારે તમારું તે સત્કર્મ ખરે જ વધારે સારું કે ઉત્તમ બની રહે છે.

કેનેડાના યુવાન સાધકોએ પૂ. મા સર્વેશ્વરીની પ્રેરણાથી, વર્ષાન્તે ઉજવાતી મિજબાનીનો ખર્ચ—પૂ. માના ચરણમાં ભેટરૂપે એવા ભાવથી ધરી દીધો કે તે પૈસા ભારતમાં કોઈ ગરીબ વિદ્યાર્થી કે અન્ય જરૂરતવાળાને તેના જીવનના વિકાસમાં આર્થિક ટેકારૂપ બની રહે. આ કેવી ઉત્તમ ભાવના કહેવાય? એ રકમ કેટલી નાની કે મોટી છે, તે મહત્વનું નથી. પરંતુ તે સત્કર્મની પાછળ રહેલી ભાવના તો જરૂરથી પ્રશસ્ય છે જ. જો દરેક આધ્યાત્મિક અભિગમ ધરાવતી વ્યક્તિ આવું વિચારે તો—સમાજ-માં અનાથ અને અભાવગ્રસ્તોને કેટલી બધી મદદ મળી રહે?

આ પરથી આપણને પ્રેરણા મળે છે કે આપણા જીવનમાં પણ આપણે કેટલો બધો પૈસાનો વ્યય કેવળ સામાજિક મોભો જાળવવા કે બીજી બીનજરૂરી વસ્તુઓ આરોગવા કે ટેવો પોષવા પાછળ ખર્ચાએ છીએ, તે બચાવીને, બીજા અભાવગ્રસ્તોને મદદરૂપ થવા વાપરીએ તો કેટલું મોટું સત્કર્મ થયાં કરે! પૂ. મા આ વાત નાના—મોટા સહુ સાધકોને સમજાવતાં રહે છે. કેનેડાના

યુવકોએ નાનીસરખી પહેલ કરી બીજાઓને અવશ્ય પ્રેરણા ધરી છે. તે માટે તેઓ બધા ખરે જ અભિનંદનના અધિકારી છે.

— તંત્રી

જય કૃપાળુ મા,

પૂ. મા—પ્રભુ.

દર વર્ષે ડીસેમ્બરના છેલ્લા અઠવાડિયામાં વીતેલા વર્ષના ઉપ-લક્ષ્યમાં ટોરોન્ટોના યુવકો સત્સંગની સાથે નાનીસરખી મિજબાની રાખતા તે દિવસે અમારો રોજીંદો સત્સંગ થતો, પછી આનંદપ્રમોદ સાથેની મિજબાની થતી. આ મિલન દરમ્યાન અમે કેટલીક રમતો રમતા અને જમતા. સાંજ પછી મોટાભાગે અમે પીઝા અને હળવાં મીઠાં પીણા માટેનો ઓર્ડર આપતા. તેમાં નીચેની વસ્તુઓનો સમાવેશ થતો:—

પીઝા, કોક (કોકાકોલા), બટાકાની કતરી, કુકીઝ (એક પ્રકારનાં બીસ્કીટ), ચોકલેટ ને પીપરમીટ, પીસ્તા, સીંગ વગેરે ખાવાની વસ્તુઓ.

આ વર્ષે કેટલાક યુવાનોને વિચાર આવ્યો કે ખાવા પાછળ અને પીણાંઓ માટે પૈસા વાપરવાને બદલે આપણે તે પૈસા બચાવીને કોઈ ઉમદા હેતુ માટે પૂ. માને દાનમાં દઈ દઈએ તો કેવું! હે મા, અમે ઈચ્છીએ છીએ કે આ પૈસા તમે લો અને તેનો ઉપયોગ કોઈ ગરીબને સહાય આપવામાં કરજો, અમે આપની પાસેથી જે શીખ્યા છીએ તેમાંની એક વાત બીજા માટે ભોગ આપવાની વાત પણ છે. અમે જો આટલો ત્યાગ કરીએ તો તેના પરિણામે ઘણું બધું સારું પ્રાપ્ત થશે. અમે આવા પૈસા સહેલાઈથી એકઠા કરી શક્યા હોત, પરંતુ તેને બદલે જે વસ્તુની ખાસ જરૂર

નથી તેને જતી કરીને કંઈક સારું કરવાની અમારી ભાવના છે.

તેથી હે મા, અમારી આ રકમ આપ સ્વીકારશો એવી અમને આશા છે અને તેનો ઉપયોગ કોઈ ગરીબ વિદ્યાર્થીને ભણવાનાં સાધનો લઈ આપવામાં અથવા તો ખૂબ પરિશ્રમ કરીને અભ્યાસમાં આગળ આવેલ વિદ્યાર્થીને ઈનામ આપવામાં અગર તો આપને જે યોગ્ય લાગે તેવા ઉમદા હેતુ માટે કરજો.

નીચે દર્શાવેલ દરેક યુવક—યુવતીએ આઠ ડોલર આપ્યા છે:—

યોગેશ/મીરા/રાધા, શીતલ/સુનીતા, સૂરજ, જીગર/જીજ્ઞા, હિતેશ, મીતા, શીપ્રા, અનિલભાઈ/નિત્યા, ઉમેશભાઈ/ધ્રુવ/અર્જુન, ધર્મેશ અંજેલા, નીલમ/નીતા, પ્રેમલ/હિતલ તેમ જ બીજા એક બહારના મિત્ર.

આમ છતાં આ ડીસેમ્બરની ૨૯ તારીખે ૨૦૦૨, (આ દિવસ ગયો) રોહિતભાઈના ઘરે અમે સત્સંગ રાખવાના છીએ, તેના અંતે ઘરે બનાવેલી વાનગી પીરસીશું. આપ પણ તે વખતે ત્યાં હોવ એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

આમ આ બચત થયેલ રકમ ૨૦૦ ડોલર થયા છે આ રકમ મોટાભાગે પાર્ટીમાં ખાવાપીવામાં જ વપરાત. તેને બદલે હવે તે રકમ ભારતમાં કોઈ ગરીબને સહાય કરવામાં વપરાશે.

પૂ. માના ટોરન્ટોના યુવકોના પૂ. માના ચરણોમાં ખૂબ પ્રેમ અને નમ્રતાપૂર્વકના પ્રણામ.

વસ્ત્રવિતરણ કાર્યક્રમો

રાજુભાઈ જાની

સેવાનાં સત્કર્મો

નવા વર્ષની શરૂઆતમાં જ પ. પૂ. મા સર્વેશ્વરી આ વર્ષે વિદેશથી ભારત પધાર્યા તો તેઓને વિનંતી કરવામાં આવી કે અમે આપનું ૬૦ મું વર્ષ-પૃષ્ઠીપૂર્તિ વર્ષ શી રીતે ઉજવીએ? પૂ. માએ કહ્યું “પૃષ્ઠીપૂર્તિ નહિ, પણ તેને સર્વેશ્વરી સંનિધિ પર્વ કહો. વિચાર કરતાં લાગ્યું કે આ તો ખૂબ સરસ. પૂ. માની સંનિધિ એટલે સાન્નિધ્યનું પર્વ. પર્વમાં ઉજવણી અને આનંદ જ હોય. પૂ. મા પાસે હોય તો ઉજવણીનો આનંદ પણ ઓર વધી જાય.

ઉજવણી કેમ કરવી તે અંગે માર્ગદર્શન આપતાં પૂ. માએ કહ્યું, “૨૬ જાન્યુઆરીનો પ્રજ્ઞસત્તાકદિન આવે છે તે પ્રસંગે શૈક્ષણિક અને સામાજિક સેવાના કાર્યક્રમો કરીએ તો કેવું?”

“ક્યાં કરીશું?”

“મને લાગે છે રાજકોટ સારું રહેશે.” પૂ. માએ જણાવ્યું સેવાનાં કયા કામો હાથપર લેવાં તે અંગે વિચારોની આપ લે કરતાં નક્કી થયું કે સમાજમાં જે ઉપેક્ષિત અને અનાથ છે, તેમના જીવનમાં આપણે થોડી પણ ખુશી ભરી શકીએ તો આ પ્રજ્ઞ-સત્તાકદિન આપણે સાચા અર્થમાં ઉજવ્યો ગણાય. આ માટે રાજ-કોટમાં આવી જે સંસ્થાઓ હોય તેનાં બાળકોને આપણે સરસ મજાનો પોષાક આપીએ. તપાસ કરતાં માલૂમ પડ્યું કે રાજકોટમાં આવી ત્રણ સંસ્થાઓ છે.

(૧) કાઠિયાવાડ બાલાશ્રમ, (૨) રીમાન્ડ હોમ અને (૩) મંદબુદ્ધિનાં બાળકોની સંસ્થા. આ સંસ્થાઓમાં જેટલાં બાળકો હોય તે બધાંને તેમનાં માપ પ્રમાણેનાં નવાં સીવેલાં કપડાં આપીએ. આ કામ ખૂબ મોટું અને સમય બહુ ઓછો હતો. છતાં શ્રી વિજયભાઈ કનેરીયા અને શ્રી રાજુભાઈ જાનીએ મિત્રોની મદદથી પૂરું કરવા સંકલ્પ કર્યો. પૂ. માના આશીર્વાદ હોવાથી કામ સરળ થતું રહ્યું અને ઘણા માણસોનો સાથ સહકાર મળી રહ્યો! આ માટેની તારીખો ૨૫ અને ૨૬ જાન્યુઆરી નક્કી કરવામાં આવી. આ બધા કાર્યક્રમો સર્વમંગલ ચેરીટીબલ ટ્રસ્ટના ઉપક્રમે જ કરવાના હતા.

પૂ. મા તારીખ ૨૪ જાન્યુઆરીના રોજ રાજકોટ પધાર્યા. આ ત્રણેય સંસ્થાઓની મુલાકાત પૂ. માએ સરસ રીતે લીધી. તેમાં તેઓએ એ ધ્યાન રાખ્યું કે પ્રસિદ્ધિનો કોઈ ભાવ તેમાં ના પ્રવેશી જાય.

(૧) મંદબુદ્ધિનાં બાળકોની સંસ્થામાં

તા. ૨૫ જાન્યુઆરીના રોજ સાંજે પૂ. માએ આ સંસ્થાની મુલાકાત લીધી. તેમાં કેવળ સેવાભાવ જ કામ કરતો હતો. પૂ. મા સાથે ફક્ત બે-ત્રણ ભક્તોને જ લઈ જવામાં આવેલ. સંસ્થામાં પહોંચીને પૂ. મા ઓટલા ઉપર બાળકોની સામે રાખવામાં આવેલી ખુરશી ઉપર બેસી ગયાં. સામાન્ય રીતે પૂ. મા જ્યારે બહાર પધારે ત્યારે પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીના સ્વરૂપને સાથે લઈને નીકળે છે. અને પૂ. ગુરુદેવના સ્વરૂપને સાથે લઈને નીકળે છે. અને પૂ. ગુરુદેવના સ્વરૂપ માટે પોતાના આસનની જોડે ગોઠવવામાં આવેલ અલગ ઊંચા આસન ઉપર તેને પધરાવી બાજુમાં પોતે નીચા આસને

બેસે છે. પરંતુ જ્યાં અલગ બેઠકની વ્યવસ્થા ના હોય ત્યાં પૂ. શ્રીના સ્વરૂપને પૂ. મા પોતાના ખોળામાં રાખી બેસી જાય છે. અહીં પણ પૂ. માની અલગ બેઠક ન હોવાથી પ્રભુના સ્વરૂપને પોતાના ખોળામાં જ રાખીને બેઠાં.

મંદબુદ્ધિના કારણે આ બાળકો માનસિક રીતે જ નહિ પરંતુ શારીરિક રીતે પણ અશક્ત જણાયાં. અહીં છત્રીસ બાળકો હતાં. પૂ. માની કરુણા દૃષ્ટિ આ બધા જ બાળકો પર ફરી વળી. દરેક બાળકને પૂ. માએ પોતાના હાથે નવો પોષાક અને ગરમ સ્વેટર આપ્યાં. સાથે બિસ્કીટ અને ચીકીનો પ્રસાદ પણ ખરો.

બાળકોમાં કેટલાંક વ્યવસ્થિત રીતે બેસી પણ શક્તાં ન હતાં તો વળી કેટલાંક પોતાનું નામ પણ યાદ રાખી શક્તાં ન હતાં. સંસ્થાના કાર્યકરો આ બાળકોને ઊઠવા-બેસવામાં પણ મદદ કરતા. આ દૃશ્ય ખરેખર કરુણાપ્રેરક હતું. કદાચ આ બાળકોમાંથી કોઈકની મુંગી પ્રાર્થનાએ જ પૂ. માને અહીં આવવા પ્રેર્યાં હોય.

સંસ્થાના વ્યવસ્થાપક શ્રી ભટ્ટ સાહેબ સાથે પૂ. માએ બાળકો અંગે પૃચ્છા કરી વિગતો મેળવી. પછી તેમને બિરદાવતાં લખ્યું કે ખરે જ આવાં બાળકોને સમજવાં અને સાચવવાં એ ઘણું અઘરું કામ છે. છતાં પ્રેમથી સૌ સેવા કરે છે તે અભિનંદનીય છે. આ બાળકોને સંભાળ રાખતાં એક પ્રૌઢ બહેનની સેવાની કદરૂપે બે દિવસ પછી પૂ. માએ પ્રસાદ સાથે એક સરસ સાડી પણ તેમને ભેટ મોકલી. અને બાળકો માટે એક દિવસના ભોજનનો પ્રબંધ પણ કરાવ્યો. પૂ. માની કેવી કરુણા અને મૂક સેવાની કદર!

(૨) રીમાન્ડ હોમની મુલાકાત

રાજકોટમાં સરકારના સમાજસુરક્ષા વિભાગ તરફથી ચાલતા

આ હોમની પણ પૂ. માએ મુલાકાત લીધી. અહીં ચોવીસ જેટલાં બાળકો હતા. નિરાધાર અથવા તો બાળગુનાઓમાં સપડાયેલ બાળકોને અહીં રાખવામાં આવે છે. અહીં પધારી એક નાનકડા ઓરડામાં રાખેલી એક સામાન્ય ખુરશી ઉપર પૂ. માએ અગાઉની જેમ બેઠક લીધી. એક મા તરીકે પધારી બાળકોને પૂછ્યું “તમને અહીં ગમે છે?” આ સાંભળી પૂ. માને ખૂબ પ્રસન્નતા થઈ અને વ્યવસ્થાપકને બિરદાવતાં જણાવ્યું કે બાળકોને અહીં ખૂબ ગમે છે તે જ તમારા સરસ અને સફળ સંચાલનનું પરિણામ છે. કારણ કે માતા-પિતા કે પરિવારની હુંફવિનાનાં આ બાળકો આનંદ અને મસ્તીથી અહીં રહે અને ઘરે જતાં રહેવાનું ના વિચારે તે જ દર્શાવે છે કે તેમને અહીં જરૂરી પ્રેમ અને સંભાળ મળી રહી છે. અહીં પણ બાળકોને નવા વસ્ત્રો તેમ જ પ્રસાદ પૂ. માએ પોતાના હાથે આપ્યો.

(૩) કાઠિયાવાડ બાલાશ્રમ

આ કાઠિયાવાડ બાલાશ્રમમાં પૂ. મા સમયસર પહોંચી ગયાં. અહીં આ સંસ્થાના કાર્યકરો ઉપરાંત આમંત્રિતો અને પૂ. યોગેશ્વર પરિવારના ઘણા બધા ભાઈઓ બહારગામથી પણ આવ્યા હતા.

આ સંસ્થાના પ્રમુખ જાણીતા ઉદ્યોગપતિ શ્રી ઈન્દુભાઈ વોરાએ પૂ. માનું અભિવાદન પુષ્પગુચ્છથી કરી સંસ્થાની વિગત આપતાં જણાવ્યું કે સમાજના નિરાધાર બનેલ બાળકોને સ્વમાનભેર જીવવા માટે છેલ્લાં ૮૫ વર્ષથી આ સંસ્થા કામ કરી રહી છે. આ સંસ્થામાં છ માસથી માંડીને વીસ વર્ષ સુધીનાં ૧૭૫ જેટલાં બાળકો છે. તેઓ બધાંઓને પૂ. માના વરદહસ્તે વસ્ત્રોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું. ત્યારે તેનો આનંદ બાળકોના ચહેરા

ઉપર છલકાતો જોઈ શકાતો હતો. તેમ જ શ્રી નીલેશભાઈ દ્વારા ગવડાવવામાં આવતી પૂ. માની ધૂનમાં ખૂબ મોટેથી સાથ પૂરાવી, પોતાની આ ખુશી તેઓએ વ્યક્ત કરી હતી. વસ્ત્રો અંગે પૂ. માએ એ ખાસ ધ્યાન રાખ્યું હતું કે દરેકને તેના માપ પ્રમાણેનું નવું સુંદર ડિઝાઇનવાળું વસ્ત્ર મળી રહે, વસ્ત્રો સાથે બિસ્કીટ અને ચીકીનો પ્રસાદ શ્રી શાંતિભાઈ કનેરીયાના પૌત્ર શિવમ્ અને પૌત્રી સૃષ્ટિના હાથે વહેંચવામાં આવ્યો હતો.

સંસ્થાના વ્યવસ્થાપક બહેનશ્રીની વિનંતીને માન આપી સંસ્થાના ઘોડિયાઘરની પણ પૂ. માએ મુલાકાત લીધી. આવાં નાનાં બાળકોની પણ જે ચીવટનાથી અહીં સંભાળ લેવાતી હતી, તે જોઈ પૂ. માએ પ્રસન્નતા વ્યક્ત કરી. કોને ખબર આમાંના કયા બાળકની આંતરિક મૂક પ્રાર્થના પૂ. માને આ ઘોડિયાઘરસુધી ખેંચી લાવી હશે! સૌ બાળકોએ પણ પૂ. માની સંનિધિનો આવો સુદર લાભ મળવા બદલ આંતરિક આનંદ અનુભવ્યો હોય એમ જણાતું હતું. આ કાર્યક્રમનું સંચાલન સેક્રેટરી શ્રી દવેભાઈએ કર્યું હતું.

અનાથ બાળકોને સારી રીતે ભણાવી સંસ્કાર આપી સમાજમાં તેમને પ્રસ્થાપિત કરવાની સંસ્થાની આ પ્રવૃત્તિ પૂ. માને ખૂબ ગમી.

પૂ. યોગેશ્વરજી અને પૂ. મા અંગેની વેબસાઈટ

દક્ષેશ કોન્ટ્રેક્ટર

શું તમારે પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજીની અમૃતવાણી સાંભળવી છે? પૂ. મા સર્વેશ્વરીના સુમધુર કંઠે ગવાયેલા ભજનોને માણવાં છે! સ્વર્ગારોહણમાં બનતી ઘટનાઓ કે પૂ. માની સંનિધિમાં થતી પ્રવૃત્તિઓથી માહિતગાર રહેવું છે કે પછી 'અધ્યાત્મ' માસિક વિશે કોઈ સૂચન કરવું છે?

સુરતમાં હો કે સિંગાપુરમાં, અંબાજીમાં હો કે અમેરિકાના કોઈ ખૂણામાં—સત્સંગની સરિતામાં સ્નાન કરવું હવે અત્યંત સુલભ બન્યું છે. તમારા ઘર કે ઓફિસના કોમ્પ્યુટરને ઈન્ટરનેટ સાથે જોડી તમારા Browserમાં type કરો Swargarohan.org અને માહિતીનો રસથાળ હાજર! ન કોઈ સ્થળનું બંધન કે ન કોઈ કાળનું બંધન. જી હા, પૂ. શ્રી યોગેશ્વરજી અને પૂ. મા સર્વેશ્વરીના જીવન અને કાર્યો પર આધારિત વેબસાઈટ (www. Swargarohan.org) હવે ઉપલબ્ધ છે.

આજના ઈન્ટરનેટ યુગની હજી તો શરૂઆત પણ નહોતી થઈ ત્યારે ગુજરાતી અખબાર પત્રોમાં પ્રગટ થતા લેખો વાંચીને સૌપ્રથમ સ્ફુરણા થઈ કે ગુરુદેવ યોગેશ્વરજી અને પૂ. મા સર્વેશ્વરીના જીવન અને કાર્યોની માહિતી આપતી એક વેબસાઈટ હોવી જોઈએ. તે સમયે તો મેં કોમ્પ્યુટરના ક્ષેત્રે પદાર્પણ પણ નહોતું કર્યું. પરંતુ પ્રભુએ અવનવી કૃપા કરી મારી એ નાનકડી મહત્ત્વકાંક્ષાને સાકાર સ્વરૂપ આપ્યું.

આ વેબ સાઈટમાં શું છે?

પ. પૂ. યોગેશ્વરજીનો ટૂંકો પરિચય, Extract of Gitamંથી થોડો ઉપદેશસાર, પુસ્તકોના વિભાગમાં પૂ. શ્રીનાં બાર જેટલાં પુસ્તકો વિષેની માહિતી.

Lectures (પ્રવચન) વિભાગમાં જુદા જુદા વિષયો પરનાં પ્રવચનોની ક્વીપ્સમાં પૂ. શ્રીની વાણી, જીવનકથામાં બધી અગત્યની ઘટનાઓ, ફોટાઓમાં તેમના સાધનાકાળની દુર્લભ તસ્વીરો ને હસ્તાક્ષરો, મહત્વના પત્રો, ઉપદેશ આપતાં પુસ્તકોની વિગતો, કવિતામાં પસંદ કરેલાં ભજનો પૂ. શ્રીનાં અમર અવતરણો, સમયાલેખન વગેરે. આ ઉપરાંત પૂ. માના વિરાટ વ્યક્તિત્વને પણ અહીં નિરૂપવામાં આવ્યું છે. ‘અર્ધ્ય’ અને ‘અંજલિ’ ભજન સંગ્રહો તેમ જ દક્ષિણ આફ્રિકાનો પુણ્ય પ્રવાસ, પૂ. માની જીવનકથાની વિગતો. ૧૯૯૫ થી પૂ. મા મૌનમાં છે. તેમના સ્વમુખે ગવાયેલ ભજનોની ક્વીપ્સ પણ મૂકવામાં આવી છે.

સમાચાર વિભાગમાં સ્વર્ગારોહણ તેમ જ પૂ. માની સંનિધિ-માં ઉજવાતા કાર્યક્રમોની વિગતો, છેલ્લા ૨૪ વર્ષથી પ્રસિદ્ધ થતા અધ્યાત્મ માસિકને પણ આ વેબસાઈટ સાથે સાંકળી લેવામાં આવશે, સ્વર્ગારોહણની પ્રવૃત્તિની વિગતો પણ.

આ વેબસાઈટ હાલ સંપૂર્ણ નથી. તેમાં ઉમેરો થતો રહેશે. વાંચકો પોતાના સૂચનો હોય તો web master of swargarohan.orgના નામે E-mailથી મોકલી શકે છે.

આ વેબ સાઈટ અંગ્રેજીમાં છે. વિદેશમાં વસતા અને ગુજરાતી ભાષા ન જાણતા સાધકો માટે છે. આ વેબસાઈટનો પ્રારંભ કરવામાં પરદેશના ઘણા બધા સાધક ભાઈબહેનોનો સહકાર

મળ્યો છે. તેમાં શ્રી કિશોરભાઈએ તેઓની High speed Internet facility પ્રદાન કરી છે. શ્રી ભાવનાબેને પૂ. ગુરુદેવનાં ભજનોનું અંગ્રેજીમાં રૂપાંતર, શ્રી શીપ્રાબેને પોતાના પ્રતિભાવો દર્શાવ્યા છે. તેમ જ સુશોભનનું સુંદર કામ શ્રી યોગેશભાઈ લાડે રસપૂર્વક કર્યું છે. તે સહુ અભિનંદનના અધિકારી છે.

(મહત્વના પ્રદાન બદલ અભિનંદન)

આ કાર્યમાં સૌથી મહત્વનું પ્રદાન શ્રી દક્ષેશભાઈ કોન્ટ્રેક્ટરનું છે. એમ લાગે છે કે પૂ. ગુરુદેવ તે છોકરાને પોતાના આ કાર્ય માટે પરદેશ લઈ ગયા છે. તેમણે છેલ્લા બે વર્ષથી સતત આ માટે કામ કર્યું છે. તેમની ઉદ્યમનિષ્ઠા ને કાર્યનિષ્ઠાને બિરદાવવા માટે શબ્દો પણ ઉણા ઉતરે-એવું ઉમદા કામ-તેઓના હાથે થયું અથવા કહો કે તે માટે પૂ. મા-પ્રભુએ તેમને નિમિત્ત બનાવ્યા છે.

આ આખી Website ૧૮ માર્ચ ૨૦૦૩ થી કાર્યાન્વિત થાય છે.

શ્રી દક્ષેશભાઈએ આ માટેનો જે સવિસ્તર લેખ મોકલ્યો છે તે એપ્રિલ, ૨૦૦૩ ના અંકમાં આખો જ મૂકીશું. ઈન્ટરનેટ ધારકો તેને ભવિષ્યના ઉપયોગ માટે સાચવી રાખે તો ઉપયોગી ઠરશે.)

પ્રભુકૃપાના પ્રસાદરૂપે ઈશા જન્મી

પાણલ આકોલિયા, અમેરિકા.

ઘણીવાર આપણને મનમાં એવું થતું હોય છે કે શું આ જગતમાં ભગવાન જેવું છે કે નહીં? આ મારો જ નહીં પણ લગભગ બધાનો જ પ્રશ્ન છે. પણ આકસ્મિક રીતે જ એવો અનુભવ થઈ જાય છે કે આ સત્ય વિષે શંકાને કોઈ સ્થાન જ ન રહે.

આજે મારા આવા જ અનુભવ વિષે જણાવવા માગું છું. સારા નસીબે પિયરપક્ષે તેમ જ શ્વસુરપક્ષે ધાર્મિક વાતાવરણ હોવાના કારણે પૂજા, ધ્યાન, પ્રણામ આ બધું નિયમિત થતું. પરંતુ સાચું કહું તો ઘણીવાર યંત્રવત્ (મશીનની) જેમ જ. પુસ્તકોમાં પણ વાંચ્યું હતું કે પ્રભુ મેળવવા હોય તો સાચા સંતનો સમાગમ કરવો જોઈએ. સાચા સંતો કેવા હોય છે તે પણ માત્ર પુસ્તકમાં જ વાંચ્યું હતું. તેમાં પણ શંકા જ હતી કે આ જગતમાં આવા સંતો હોઈ જ ન શકે. પરંતુ જ્યારે રાજકોટમાં પહેલી વાર પૂ. શ્રી મા સર્વેશ્વરીના દર્શન કર્યા ત્યારે ખૂબ જ ભીડમાં પપ્પાએ મને જતી વખતે કહ્યું કે આપણે જેના દર્શન કરવા જઈએ છીએ તે એક મહાન વિભૂતિ છે. ત્યારે માનવામાં નહોતું આવતું અને મને મનમાં થતું કે જેના દર્શન કરવાથી મનને શાંતિ મળે, જેની સાથે આપણે મનની વાતો કરી શકીએ અને તે પણ ડર્યા વગર અને જેમની પાસે આપણા દરેક પ્રશ્નોનું સમાધાન હોય, જેને એક વાર જોયા પછી જીવનમાં તેને અનુસરવાનું મન થાય, એ જ સાચા સંત હોય. એ મારી કલ્પના હતી. પ્રથમવાર આટલી ભીડમાં મને આવું કંઈ જ થયું નહીં અને ત્યારબાદ હું આ વાત ભૂલી ગઈ. તે

પછી અમે અમેરિકા આવી ગયાં પણ ખબર નહીં. નસીબજોગે પૂ. શ્રી માના દર્શન મને આટલે દૂર બીજી વાર થયાં અને જેમ જેમ મળતા ગયાં તેમ તેમ મારી દરેક વાતોનું સમાધાન પણ મળતું ગયું. આ શ્રદ્ધા ત્યારે મજબૂત બની જ્યારે હું પ્રેગનન્ટ હતી. તે વખતે પૂ. શ્રી મા આટલા બધા માણસોની વચ્ચે અને નિરંતર મૌન છતાં પૂ. શ્રી મા મારી ખૂબ જ કાળજી લેતાં. એક જનેતાની જેમ યાદ કરીને ખાસ સંભાળ લેવાનું કહેતાં, ત્યારે આંખમાં પાણી આવી જતું મારા જેવી એક શંકાશીલ વ્યક્તિની પણ મા કેટલી બધી સંભાળ રાખે છે અને દરેક વખતે આશીર્વાદની સાથે કંઈ ને કંઈ બાળકને અનુલક્ષીને પ્રસાદ આપતા રહેતાં. આટલા બધા આશીર્વાદ પૂ. માના મારા બાળકને જન્મતા પહેલાં જ દરેક મહિને મળતા એટલે હું ખૂબ જ ખુશ હતી. પછી જ્યારે મારે હોસ્પિટલ જવાનું હતું ત્યારે આગળના દિવસે પૂ. શ્રી માની તબિયત અસ્વસ્થ હતી. તેમ છતાં મને તેમ જ મારા પરિવારને પૂ. શ્રી માએ બોલાવ્યા. હું ખૂબ જ ડરતી હતી, હોસ્પિટલ જવાનું હોવાથી. પણ પૂ. શ્રી માએ એટલી સરસ વાતો કરી કે મારામાં એક અનેરી શક્તિનો સંચાર થઈ ગયો અને તે દિવસે પૂ. શ્રી માએ મને ચાંદીની વાટકી, ૩૦૦ નો સિક્કો તેમનું સ્વેટર અને ખૂબ જ ચોકલેટનો પ્રસાદ આપ્યો.

બીજા દિવસે જ્યારે મારે હોસ્પિટલ જવાનું થયું ત્યારે મેં પૂ. શ્રી મા તેમ જ પૂ. શ્રી યોગેશ્વર ભગવાનનો ફોટો સાથે રાખ્યો. અને રૂમમાં જતાંની સાથે તેમને મારા બેડની બાજુમાં મૂક્યા. મારા મમ્મી સવારથી જ બાવની બોલતાં હતાં પરંતુ સવારના સાતથી તે છેક રાતના અગિયાર વાગ્યાસુધીના સતત પેઈનથી અંતે ડોક્ટરે આવીને કહ્યું કે હું દસ જ મિનિટમાં આવું છું આપણે 'સીએરીયન' કરવું પડશે. સાચે જ ત્યારે હું ખૂબ જ

સ્વાર્થી બની ગઈ. આજે જો મારું 'સીઝેરીયન' થશે તો આજથી મારા માટે કોઈ ભગવાન કે કોઈ સંતજેવું નહીં રહે. ત્યાં જ ઘરેથી ફેન આવ્યો કે પૂ. શ્રી મા પણ રાતના બારસુધી જાગતાં હતાં અને તેમણે ખાસ તબિયત પૂછવા જ ફેન કર્યો હતો.

ડોક્ટર તો દસ મિનિટમાં જ આવવાના હતા પરંતુ તેના બદલે કોઈ બીજા ગંભીર દર્દી આવવાથી તેઓ એક કલાક મોડા આવ્યા. તેમણે આવી મને તપાસી અને તરત જ કહ્યું કે એકદમ નોર્મલ ડીલીવરી થઈ જશે. અને ૧૫ મિનિટ પછી ક્લિસમસની ૨૫ મી તારીખની સવારે દીકરીનો જન્મ થયો. (જો ગંભીર માંદગીવાળો દર્દી ના આવ્યો હોત તો ડોક્ટરે મારું 'સીઝેરીયન' કરી નાંખ્યું હોત પરંતુ જાણે પ્રભુએ મારી નોર્મલ ડીલીવરી માટે અણિના સમયે એ દર્દીને મોકલી આપ્યો.)

અમે લોકોએ નક્કી કર્યું હતું કે જો દીકરી આવે તો 'ઈશા' અને દીકરો આવે તો 'ઝૂ' નામ રાખવાનું. પણ પૂ. શ્રી માને આ વાત કરી નહોતી અને પૂ. શ્રી માનો ફેન આવ્યો કે આપણી 'ઈશા' આવી ગઈને! બસ, તે જ ઘડીથી મારી દરેક શંકાઓનું ત્યાં જ સમાધાન થઈ ગયું. જાગતમાં વિજ્ઞાનથી ઉપર પ્રભુની સત્તા છે અને તેને પામવાનો માર્ગ દેખાડવાવાળા સંતો પણ છે એની મને પ્રત્યક્ષ પ્રતીતિ થઈ ગઈ.

આપણે વાંચેલું છે કે નરસિંહ મહેતાને ભગવાન હંમેશા મદદ કરતા પરંતુ નરસિંહ મહેતાની જેમ જ ભગવાન આપણને પણ મદદ કરે છે પરંતુ આપણે પ્રભુને ભૂલી જઈએ છીએ. બસ, પૂ. શ્રી મા તમારી અમી નજર અમારાપર કાયમ રાખજો અને જીવનમાં હંમેશા સાચો માર્ગ બતાવતાં રહેજો કે પ્રભુને અને આપને ભૂલીએ નહિ.

જય કૃપાળુ મા...

□

પૂ. માની સ્લેટને સાંભળો તો ખરા !

મા સર્વેશ્વરી

[આ આખો લેખ મોટો છે. એટલે થયું કે એને બે વિભાગમાં પ્રસિદ્ધ કરીએ. પરંતુ પૂરો વાંચતાં લાગ્યું કે એવું વિભાજન કૃત્રિમ ઠરશે ને સમગ્રને એક સાથે વાંચવાની મઝા મારી જશે. વાંચકો પણ વાંચ્યા પછી અમારા મંતવ્ય સાથે સંમત થશે, એમ માનું છું.]

કેલગરી શિબિર-૨૦૦૧ ની નોંધો

આપણે ફેબ્રુઆરિ, ૨૦૦૩ ના અધ્યાત્મના અંકમાં જોઈ. તેમાં પૂ. માનું આધ્યાત્મિક પ્રદાન કરતાં, જીવનની વાસ્તવિકતાનું દર્શન અને પરિવારોમાં વૃદ્ધોની થતી ઉપેક્ષા અને અવહેલનાથી વ્યથિત પૂ. માના હૃદયનું દર્શન થાય છે. લાગે કે પૂ. માનું દર્શન કેટલું સચોટ છે. તો પૂ. માએ યુવાન સાધકોએ શું કરવું જોઈએ, તેની શીખ પણ ધરી છે. વૃદ્ધો પ્રત્યેનો આદર કેમ કરવો અને તેમની સારસંભાળ કેમ રાખવી, તે પણ આધ્યાત્મિક જીવનના ભાગરૂપ જ છે, તે વાતો સમજાવી છે.

આ કેલગરી શિબિર-૨૦૦૨ ની નોંધો જીવનના આધ્યાત્મિક પાસાને વિશેષ સ્પર્શે છે. તેમાંય પ્રભુને કરાતા પ્રણામોનું તો આખું શાસ્ત્રજ્ઞાન પૂ. માએ અહીં ઠાલવી દીધું છે. જે ખરે જ સરસ અને મૌલિક છે. પ્રણામ શું છે. તે શા માટે કરવા, તે કરતાં કરતાં કેવા ભાવો રાખવા વગેરે વાતો પૂ. માએ પોતાની મીતાક્ષરી આગવી ભાષામાં સમજાવી છે. તે આધ્યાત્મિક સાધનાનો કેવો સરસ હિસ્સો બની જાય, તે વાત પણ પૂ. માએ કહી છે. એટલે આ અંક

સાયવી રાખી વારંવાર વાંચજો—વંચાવજો તો બીજાઓ પણ આ પ્રણામનો મહિમા જાણી તે કરતા થશે એવો અમારો અનુભવ છે.

—તંત્રી

કેલગરી શિબિર-૨૦૦૨ : ૮, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨

પૂ. મા : સૌનું પૂ. શ્રીના દ્વારે સ્વાગત છે. શા માટે આવ્યો છો, તે ધ્યાન રાખજો. નિયમો લેજો. વાંચન માટે પુસ્તકો મૂકેલાં છે, તેનો પણ લાભ લેજો. ફક્ત વાંચનનો નિયમ લઈ શકાય. જરૂર વગર વાતો કરવી નહીં. જરૂર પડે તો કીડીની જેમ વાતો કરવી.

કોને ભારત દેશ ગમે છે? (સૌ સાધકો આંગળી ઊંચી કરે છે) તો ભારતથી શ્રી અરુણાબેને તમારા સૌ માટે નાનકડી ભેટ મોકલી છે. તમારે સ્વીકારવી છે? ભારત સાથે રાષ્ટ્ર ધ્વજ અને એકલા રાષ્ટ્ર ધ્વજની પીન. રોજ લગાડજો. અમે ભારત દેશના છીએ, અમે દૂધ-ધી ખાનારા છીએ, શુદ્ધ શાકાહારી છીએ, અમે વ્રતજપ કરનારા છીએ, અમારો દેશ દેવોને પણ પ્રિય છે, માટે આપણે પણ એવા બનીશું એ યાદ રાખવા રોજ ધારણ કરજો.

ભોજનના નિયમો, વ્રત-જપના, વાંચનના નિયમો. જે જે ભૂલમાં ઊંઘનો નિયમ ના લેતા. કેટલાક વિચારે કે મારાથી દરેક બેઠકમાં ૧૦૮ ઝેરકાં ખવાય? નિયમો જીવન માટે ઉપયોગી છે. હવેથી પોતાના નિયમો જપ, પાઠ, વાંચન કરજો.

૯, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સવારની બેઠક

“ભજ ગોવિંદમ્ ભજ ગોવિંદમ્, ગોવિંદમ્ ભજ મૂઠ મને,
જ્યાં લગ પૈસો પ્રાપ્ત કરે તું, ત્યાં લગ પ્રેમ કુટુંબ કરે,
થતાં વૃદ્ધને દરિદ્ર ઘરમાં, કોઈએ ના ભાવ પૂછે.”

પૂ. મા : આ બે શ્લોકો આદ્યશંકરાચાર્યના છે. પૂ. શ્રીએ એનો ગુજરાતીમાં અનુવાદ કર્યો. વૃદ્ધ થતાં, અપમાન, તિરસ્કાર સહન

કરવા પડે છે. કોઈ પણ રીતે વૃદ્ધોની સોનેરી શીખામણોની સતત અવગણના થતી દેખાય છે. કેટલા બધા વર્ષો પહેલાંનું કથન આ સમયે પણ સત્ય ઠરે છે. હે મૂઠ જીવ! હજી પણ જાગ. કોઈ તારું નથી. આ સૃષ્ટિમાં સર્વત્ર પૈસાની જ સગાઈ છે. માટે જે વૃદ્ધો છે તેમણે ખાસ ભજન કરવાનું છે. હવે વૃદ્ધાવસ્થામાં શ્રી હરિ જ સાચા સ્વજન છે. એક રીતે યુવાન વર્ગનો તિરસ્કાર વૃદ્ધો માટે કલ્યાણકારક છે. વળગવા જાય તો લાત મળે.

હે જીવ! તું જ્યાં વળગવાનું છે ત્યાં જ વળગી રહે. “સગ-પણ શ્રી હરિનું સાચું.” યુવાન વર્ગ પોતે જ વિચારે તો સારું છે. વૃદ્ધ માતા-પિતાની હાથ લેવાની છે. હાથ લેવાની નથી. માતા-પિતાની આંખમાં આંસુ જે લાવે છે તે પોતાની સઘળી સંપત્તિ ક્રમે ક્રમે બાળી નાંખે છે, અને જે બાળકો વૃદ્ધ માતાપિતાને હાથ આપે છે તેઓ સર્વ સંપત્તિના સ્વામી બને છે. એક આંસુ સર્વ સંપત્તિ બાળી નાંખનાર છે. અને એક જ હાથ, સર્વ સંપત્તિના સ્વામી બનાવે છે. યુવાન વર્ગ જાતે જ નક્કી કરે કે તેમને હાથ જોઈએ છે કે હાથ જોઈએ છે.

૯, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સાંજની બેઠક

પૂ. મા : નિયમો હળવા લેવા, જેથી બળજબરી ના કરવી પડે. નિયમો પળાય તેવા લેવા. નિયમો બદલી પણ શકાય. છૂટ તો ઘણી મળે છે. આ દિવસો, આ ક્ષણો ફરી વારે વારે ન આવે. આપણા ઉપર પ્રભુની કૃપા છે, તો જ આવી શકાયું. તો કંઈક કરવું જરૂરી છે. સમયનો સદુપયોગ કરી લેવો. દિવસે ઊંઘ આવે તો રાત્રે સમયસર સૂઈ જવું. પચાબેન યાદ કરીને ખાસ લાડુ લાવ્યાં છે. લાડુ કેવા યાદ રહી ગયા? ગણેશચતુર્થીએ ઉપવાસ કરીશું એવો વિચાર કેમ ના આવ્યો? ભક્તો ખુશ થાય એ

માટે લાડુ લાવ્યાં છે પણ ભગવાન ખુશ થાય તે માટે પણ વિચારવું પડે. અમે હસતા હસતા ફોન ઉપર સંદેશ આપ્યો કે જેટલા લાડુ બનાવ્યા હોય એટલા ડોલર દંડ. ડોલર એટલે જપ. ૨૦૦ લાડુ તો ૨૦૦૦ માળાનો દંડ.

૧૦, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨

પૂ. મા : પૈસા નથી જોઈતા. જપ આપો, નિયમો આપો, શુભ સંકલ્પો આપો, મૌન આપો, સેવા આપો, શ્રદ્ધા આપો, ભક્તિ આપો, વૈરાગ્ય આપો, જે આવવાનું છે તે આપો.

જો જો ભૂલમાં મફતનું, પારકું અન્ન પેટમાં ના જાય. પારકું અન્ન સાધનામાં ભારે વિક્ષેપ કરે છે. જેનું ખાઈએ તેનું ઋણ, અનેક જન્મે વાળવા માટે જન્મવું પડે છે.

૧૧, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સવારની બેઠક

પૂ. મા : આજે પ્રણામ કરવા છે? (સૌ કહે છે : હા)

પૂ. મા : હા કહેવામાં જોખમ છે. કેટલા પ્રણામ કરવા છે?

પૂ. મા દરેકને પૂછે છે. કેટલા પ્રણામ કરો છો? સૌ પોત-પોતાના પ્રણામ બોલે છે. ૧૦૮, ૧૧૧, ૨૦૦, ૨૫૧, ૫૦૧ તો વળી કોઈ કહે ઘરે થોડા પ્રણામ કરું છું અને શિબિરમાં અહીં પ્રણામ થાય તે ગણતા નથી. કોઈ કહે અડધો કલાક વગેરે. એક ભાઈ કહે ૧૧ યોગેશ્વરજીના અને ૧૧ પૂ. મા સર્વેશ્વરીના.

પૂ. મા : આરોગ્ય માટે ઉત્તમ સાધન છે. અમારા પ્રણામ બાર વર્ષથી અતિ નિયમિત થાય છે. અકસ્માતમાં નહીં થઈ શક્યા તો પાછળથી એલ. એ. માં બધા જ પ્રણામ કર્યાં. સરોજબેન અને ભગવાનજીભાઈ પણ કંપની આપતાં હતાં. પછી તો માના આખા દિવસમાં ચાર વખત પ્રણામ થતાં. ગણત્રી કરીને બાકી રહેલા પ્રણામ પૂરા કર્યાં. લગભગ ત્રણથી ચાર મહિના એક પણ પ્રણામ

નહોતા થઈ શક્યા. માથે દેવું સારું ના ગણાય. પ્રણામનું દેવું ચૂકતે થઈ ગયું તો તે દિવસથી લાગ્યું કે ઈશ્વરના દરબારમાં આપણે ગુને-ગાર નથી. શરીર આખું છે તો પ્રણામ કરીએ. આભારના પ્રણામ કરવાના હોય. દરેક પ્રણામે ક્ષમા માંગતા પ્રણામ પણ થઈ શકે.

હે પ્રભુ! ગઈકાલના અપરાધ ક્ષમા કરો. બીજા પ્રણામે, હે પ્રભુ! આજના અપરાધોને પણ ક્ષમા કરો. હે પ્રભુ! ગત જન્મના અપરાધોને ક્ષમા કરો. હે પ્રભુ! આ જન્મના અપરાધોને ક્ષમા કરો. એ રીતે દરેક પ્રણામે પ્રાર્થના પણ થઈ શકે છે. હે પ્રભુ! સુખી કરો, હે પ્રભુ! કલ્યાણ કરો, હે પ્રભુ! અમને શાંતિ આપો, હે પ્રભુ! અમને દર્શન આપો. જે માંગવું હોય તે દરેક પ્રણામે માગી શકાય તો થાક પણ ના લાગે. મન પ્રાર્થના કરવામાં અને ક્ષમા માંગવામાં રોકાયેલું રહે તેથી થાક ના લાગે. તમને ગમતું ભજન ગાતા ગાતા કે કોઈ ભજનની એક લીટી ખૂબ ગમતી હોય તો તે પણ ગાતા ગાતા પ્રણામ પણ થઈ શકે. દરેક લીટીનો એક પ્રણામ. સામે જાણે પ્રભુ પોતે બેઠા છે. આપણા દરેક પ્રણામે જાણે પ્રભુ આપણા મસ્તકે આશીર્વાદનો હાથ મૂકે છે એવી ભાવના કરવી. પ્રભુ સાથે વાતો કરતાં કરતાં પણ પ્રણામ કરી શકાય. પ્રભુના નેત્રકમળને જોઈને પણ પ્રણામ કરો અને કહો કે હે પ્રભુ! મને મીઠી વાણી આપતા રહેજો. પ્રભુના કરકમળને જોઈને પ્રણામ કરતા રહેવું. હે પ્રભુ! મારા હાથે સારા કામ કરાવતા રહેજો. એ રીતે પ્રણામ ઉત્તમ સાધના છે-ફક્ત કસરત નથી. પ્રણામ એ પૂજા છે. પ્રણામથી પ્રભુનો આભાર માનવો જોઈએ. હે પ્રભુ! તે મને માનવ શરીર આપ્યું છે તો તમારો આભાર. હે પ્રભુ! તે અમને લક્ષ્મી આપી છે તો તેનો પણ આભાર. હે પ્રભુ! તે અમને સારો પરિવાર આપ્યો છે, હે પ્રભુ તે અમને સારું શરીર આપ્યું છે. કૃપા માગો, આશીર્વાદ માગો. શક્તિ

માગો. ભક્તિ માગો. મદદ માગો. દર્શન માગો, ને દરેક માગણી સાથે એક પ્રણામ કરો.

અમે રોજ ૨૫૧ પ્રણામ કરીએ છીએ. ગયા વરસસુધી ૨૨૫ પ્રણામ કરતાં હતાં. ૧૩ મી નવેમ્બરથી બીજા ૨૫ વધાર્યા છે. અનુભવે કહીએ છીએ કે, પ્રણામથી આરોગ્ય સારું રહે છે.

અમે હોસ્પિટલમાં સૂતાં સૂતાં પણ ૧૦૮ માનસિક પ્રણામ કરી લેતાં, પછી જ જ્યૂસ કે દૂધ લેવાનું રહેતું. જે રીતે કાવે તે રીતે કરો. પણ કરો કરો ને કરો જ. જેને જેટલું સુખી થવું હોય તેટલા પ્રણામ કરે. માનસિક કે શારીરિક પ્રણામ હોઈ શકે. એ રીતે પ્રણામથી પ્રભુ સાથે સંબંધ બાંધતા થઈ જવાય.

એમ ન માનતા કે દિવસે જ અપરાધો થાય છે. રાત્રે ઊંઘમાં પણ, સ્વપ્નમાં પણ અપરાધો થયા કરે છે. સ્વપ્નમાં ઝગડતા હોઈએ, સ્વપ્નમાં બકવાસ કરતા હોઈએ, સ્વપ્નમાં ક્રોધ કરતા હોઈએ, સ્વપ્નમાં પ્રભુને ભૂલી જતા હોઈએ.

એક અપરાધ દિવસ રાત સતત આપણે સૌ કરીએ છીએ. અને તે છે પ્રભુનું સતત વિસ્મરણ. પ્રભુને ભૂલી જ જઈએ છીએ. જમતાં, ઊઠતાં, બેસતાં, ગાતાં, ખાતાં, ક્યાં સતત આપણે પ્રભુને યાદ કરીએ છીએ? પ્રભુને ભૂલી જવું એ મોટામાં મોટો અપરાધ છે. એ અપરાધમાં સૌ કોઈ આવી જાય છે. એટલે અપરાધોની ક્ષમા જરૂર માંગવી જોઈએ. અનંત જન્મોથી કેટલા બધા અપરાધો થયા હશે! તો આપણી ફરજ છે કે પ્રભુ પાસે ક્ષમા માંગવી જોઈએ. તમે જમતાં જમતાં પણ કેટલી બધી વાતો કરો છો? શાસ્ત્રો કહે છે કે જમતાં જમતાં જે વાતો કરે છે તે અન્ન-દેવતાનું અપમાન કરે છે. નથી ભાવતું એમ કરીને થાળીને ધક્કો મારો તો તે પણ અપરાધ છે. નીચે મૂકીને ખાવ તે પણ અપરાધ

છે. આપણાથી અન્નદેવનું આસન ઊંચું હોવું જરૂરી છે. હાથ ધોયાવગર ખાવું એ પણ અન્નદેવનું અપમાન છે.

આંખથી પણ અપરાધ સતત થયા જ કરે છે. આંખ ક્યાં સતત પ્રભુના સ્વરૂપને જ જોયા કરે છે? સતત આંખમાં ધૂળ નાંખતા રહીએ છીએ. આંખથી બીજું જ જોઈએ છીએ ને સતત સૌની ટીકા કર્યા કરીએ છીએ. કાનથી સતત લોકોની કથા સાંભળીએ છીએ. કાનને દૂષિત કરીએ છીએ. આંખને ધૂળે ભરીને, મુખને નિંદા ટીકા કરીને, ગંદુ કરીએ છીએ. પ્રભુએ આપેલા આ બધા અંગો આપણે કેવા મેલા કરી દીધા છે. તેને રોજ રોજ સ્વચ્છ કરવા જરૂરી છે. આ બધા અપરાધોની પ્રણામ કરતાં કરતાં ક્ષમા માંગવી. હવે તો સૌને પ્રણામનું મહત્ત્વ સમજાઈ ગયું હશે.

આરોગ્ય સાચવવા માટે પણ પ્રણામ કરો. પૂજા કરીએ એમ માનીને પણ પ્રણામ કરી શકાય. દીવા પ્રગટાવવા, ધૂપ-ચંદન વિ. પૂજાના બાહ્યસાધનોથી હવે ઉપર ઊઠો. ઘણાં વરસ દીવા કર્યાં. હવે અંદર અજવાળું કરો. ઘણી અગરબત્તીઓ કરી. હવે જીવનને અગરબત્તી જેવું સુગંધીત કરો. ચંદન જેવા શીતળ અને સુગંધીત આપણે જ બની જઈએ. આપણે પોતે જ પૂજાની સામગ્રી થઈ જઈએ. મા આ બધું લખે છે તે સૌને સમજાય છે ખરું? મનથી પણ સતત ક્ષમા માંગતા રહીએ. મન જરાક નવરું પડે એટલે પ્રાર્થનામાં જ જોડી દો. તમારાં કામ શરીરથી કરતા રહો અને મનથી સતત પ્રભુ સાથે જોડાયેલા રહો.

પ્રણામ સમયે ભલે સંગીત વાગે પણ મનથી તમારે પ્રાર્થના, માંગણી, ભજન લલકારતા રહેવું. પ્રભુએ કેટલું બધું આપ્યું છે! અને આપણે કેવા બેદરકાર બનીને આભાર પણ માનતા નથી. પ્રણામના સાધનથી પ્રભુ સાથે જોડાઈ જવું જોઈએ.

જેમનાથી પ્રણામ થતાં નથી તેઓ માનસિક રીતે પણ પ્રણામ કરી શકે. માનસિક પ્રણામ પણ ઉત્તમ છે. સૌને ડોક તો છે જ, તેને નમાવવામાં કોઈ તકલીફ નથી. હાથ પણ છે જ. બે હાથ જોડી, મસ્તક પ્રભુને નમાવવું, તેવા તો તમે એક હજાર પ્રણામ પણ કરી શકો છો. જ્યાં બેઠા છો ત્યાંથી પણ બેઠા બેઠા પ્રણામ કરી શકો.

જે અશક્ત છે, તેઓ પણ મનથી, હાથને, ગરદનને, નમાવી પ્રભુની પૂજા કરી શકે છે. એક પદની સરસ લીટી છે, સ્વામી કૃપાલાનંદનું એ પદ છે. તેમણે લખ્યું છે : “જેની ગરદન થઈ છે ઢીલી રે, તે જ વિઠ્ઠલને વ્હાલો.” નમ્ર બની જવું જોઈએ. ભૂલો થઈ તો તરત જ ક્ષમા માંગતા શીખી જઈએ. હિસાબ ચૂકતે કરીએ તો પ્રભુ પણ ક્ષમા કરતા રહે છે. સતત નમ્ર બનીને, દીન ભાવે, પ્રભુને નમીને પ્રાર્થાએ જેથી જીવનના હવે પછીના દિવસો સુખમય નીવડે.

હવે પ્રણામ કરવા છે? કે ચાલશે? (સુશીલાબેન : હવે તો જરૂર કરવા જ પડે. હાસ્ય!) દિવસે જો સમય ના મળે તો રાત્રે કરો, બપોરે કરો, સવારે કરો, પણ કરો કરો ને કરો. ભલે લોકો પાગલ ગણે.

અમારા મહેન્દ્રભાઈ, એલ. એ. રહે છે. લતા-પતિ. (હાસ્ય!) તેમણે એક દિવસમાં ૭૦૦૦ પ્રણામ કર્યાં. ૧૪ મીની રાતથી શરૂ કરેલા તે ૧૫ મીની રાતે ૭૦૦૦ પ્રણામ કર્યાં. ૨૪ કલાકમાં.

પ્રભુના પૃથ્વીપરથી વિદાય થયાને ૭૦૦૦ દિવસો થયા, એટલે કે પૂ. માના ઉપવાસના પણ ૭૦૦૦ દિવસો થયા. દર વરસે ૩૬૫ ઉમેરાતા જાય. સાત હજાર સાંભળીને સાત પ્રણામ તો કરો જ, ૭૦ કરો પછી ૭૦૦ કરો.

સુશીલાબેન : ઘણા લોકો ભજનિકને ને પેલું “જિંદગીમાં સરવાળો માંડજો” ભજન ગાવા કહે છે.

પૂ. મા : આપણને માત્ર ગાવાનું જ ગમે છે. આચરણમાં મૂકવાનું ગમતું નથી. જ્યાં રહો છો, જેઓની વચ્ચે રહો છો, તે વડીલો, તે મિત્રો, તે સ્વજનોની સાથે, ક્ષમાનો હિસાબ કરતા રહો. સરવાળા બાદબાકી વડીલ સાથેના પ્રેમભર્યા વહેવારોમાં માંડજો. તો જ ભજન ગાવાનો પણ હક્ક છે. અનેક જન્મોથી તાળી પાડીને ગાતાં આવીએ છીએ. કોને ખબર છે કે આપણી કઈ કઈ યોનિઓ હતી? આપણે અનેક જન્મોમાં પશુ, પક્ષીનાં શરીર પણ ધારણ કર્યાં હશે. તો તેમાં ક્યાં ભજન થતું હતું? માનવશરીરથી જ ભજન શક્ય છે. તો સૌ સાથે ખૂબ પ્રેમથી, પૂજ્ય ભાવથી, આદરથી સૌ સાથે જીવીએ. તો જ આપણે ભક્ત તરીકે ગૌરવ લઈ શકીએ. કોણ કોણ મા-બાપને પ્રણામ કરે છે? (હોલમાં બેઠેલા ઘણાં ભાઈબેનો આંગળી ઊંચી કરે છે.)

પૂ. મા : જેમનાં માતાપિતા નથી તેમણે પણ મનથી પ્રણામ કરવા જોઈએ. તેઓ હતા તો જ માનવશરીર મળ્યું. સવારના પ્રહરમાં આટલું ભાર્યું પૂરતું છે. ખુરશીવાળા ઊભા થઈ શકે તો ઊભા થઈને હાથ જોડીને પ્રણામ કરી શકાય. બેઠા બેઠા પણ એ રીતે પ્રણામ કરી શકાય.

નવ પ્રકારની ભક્તિમાં વંદનભક્તિ પણ ખરી. તો હવે સાચે જ પ્રણામ કરીએ. પછી આજના પ્રભાતના સમૂહ પ્રણામ પ્રારંભ પામે છે.

૧૧, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : રાત્રે ૯ : ૩૦ કલાકે

પૂ. મા : દરેક વ્યક્તિમાં કાંઈક ને કાંઈક વિશેષતા હોય. કોઈ વ્યક્તિ સર્વગુણસંપન્ન હોતી નથી. એકાદ સદ્ગુણ હોય તો

પ્રભુને પ્રસન્ન કરવા પૂરતો છે. પચાબેન ૧૯૬૨ થી પૂ. મા સાથે કોલેજ જીવનમાં સાક્ષી હતાં. સુદામાનો એ સખાભાવ પણ એક પ્રકારની ભક્તિ જ ગણાય. નવધાભક્તિમાં મિત્રભાવે પણ પ્રભુને ભજીને પાર ઉતરી શકાય.

પૂ. મા : (એક સાધકને) તમે ભલે બે દિવસ આવ્યા. અર્ધી ઘડી પણ સત્સંગની મૂલ્યવાન હોય છે. બે દિવસ એક નવું વાતાવરણ, નવા મિત્રો, નવા વિચારો, નવી પ્રવૃત્તિ, જંગલમાં જાણે સંસારની સર્વ જંજાળને દિવાસળી મૂકાવે તેવું છે. શિબિર-નાં ચાર દિવસ થયા. કોઈને પોતાનું ઘર, પોતાનું કામ, પોતાની જવાબદારી યાદ આવતા નથી. તેવું આ સ્થળ છે. તો વારંવાર આવતા રહેજો.

પૂ. મા : સૌ નિયમો પાળો છો? (સૌ હા કહે છે) કોણ કોણ વાંચે છે? શું વાંચો છો? આવતી કાલે દરેક જણ દશ મિનિટ જે વાંચ્યું હોય તેમાંથી બોલી શકો ખરા?

ભૈંસ ખાઈલે પછી વાગોળે છે. આપણે પણ વાંચી વાંચીને વાગોળવું જોઈએ. જે વાંચ્યું તેનો વિચાર કરવાનો છે. મનન વગર વાંચન નિષ્ફળ છે. જે વાંચો છો તે અંતરમાં ઉતારવાનું છે. ધારો કે તમે આજે વાંચ્યું કે મા-બાપની સેવા કરવી જોઈએ. તો તે વાંચેલું જીવનમાં ઉતારો. તેનું જ નામ મનન. તો જ વાંચેલું સફળ નીવડે. જે સારું વાંચ્યું કે જાણ્યું તો તેને જીવનમાં પ્રગટાવો. એ રીતે વાંચજો, વિચારજો, ઉતારજો.

૧૨, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : બપોરે ૧૨ : ૨૫ કલાકે

પૂ. મા : આ બધી જીવન જીવવાની જડીબુટ્ટી છે. જ્યાં પણ રહો, જાગતા રહો, જેથી કદી ક્યાંય કોઈના વ્યવહારથી દુઃખ ન થાય. ભજી લો, સંસાર તો એવો જ છે. કદી બદલાવાનો નથી. આપણે જ બદલાઈ જવાનું છે. મૌન રહીને જગ મંચપર તટસ્થ

બનીને જોયા કરો. જે કરવાનું છે તે કરી લો. બીજા જન્મે અતિ પ્રેમાળ સ્વજન પણ ના જોઈએ. અતિ પ્રેમાળ સ્વજનો સોનાની સાંકળ જેવા છે. ખૂબ પ્રેમ કરશે તમને. તો તમે ઈશ્વરને પ્રેમ કરવાનું ભૂલી જશો. એટલે દરેક પ્રણામે એવી પણ પ્રાર્થના કરો, હે પ્રભુ! સ્વજનો અનુકૂળ આપજો, મને સમજે તેવા આપજો, તમારા માર્ગે લાવે તેવા આપજો. આજે અમે પ્રણામ શરૂ કર્યા. શ્લોક હતો તે તો સંભળાતો હતો પણ દરેક પ્રણામે પ્રાર્થના કરી કે હે પ્રભુ! એક જન્મના અપરાધો ક્ષમા કરો. બીજા પ્રણામે બીજા જન્મના અપરાધો ક્ષમા કરો, એ રીતે બંસીવિભૂષિત શ્લોક પૂરો થયો ત્યાંસુધી તો ૫૦ જન્મોની ક્ષમા માંગી લીધી.

અપરાધોનો તો પાર નથી. ચાલીએ છીએ ત્યારે કેટલી બધી કીડી મરી જતી હશે! રસોઈ કરીએ છીએ ત્યારે નાની જીવાત ગરમીથી બળી જતી હશે. લાડુ ખાધા તો ઘઉં ખેતરમાં હતા. તેને લણતાં કેટલી બધી જીવાત નાશ પામી હશે! જેમણે એ ઘઉં ઉંચક્યા તેમણે જો વળતર કરતાં વધુ પરિશ્રમ કર્યો હોય તો તે પણ હિસા છે. એટલે એકલા ભોજનની યાળીના કેટલા બધા અપરાધો આપણે કરીએ છીએ! ને તમારા પરદેશમાં તો બૂટ ચંપલ સાથે ભોજન. પાર્ટીમાં જાવ છો, લગ્નમાં જાવ છો, કોણ બૂટ કાઢે છે? બૂટ કાઢવા જાય તો શરમ આવે. અન્નબ્રહ્મા બોલવાની પણ શરમ આવે. અપ ટુ ડેટ દેખાવું, ફેશનેબલ ગણાવું છે. સુધરેલા વર્ગમાં માન્યતા મેળવવી છે. માટે જાણીજોઈને અપરાધો કર્યા કરતા હોઈએ છીએ. અરે, એકું છોડવાની પણ ફેશન છે. અન્નદેવનું તેમાં અપમાન છે. હજારોને અન્નનો દાણો મળતો નથી. આપણને મળે છે તો તે સન્માનથી, પ્રાર્થનાથી વધાવતા નથી. ઘઉં કે ચોખાપર જંતુનાશક દવાઓ છંટાતી હોય છે. પગ લાંબા કરીને જમવા બેસો છો. અરે! ટીવી જોતાં જોતાં,

સોફ્ટપર બેસીને, ખોળામાં મૂકીને જમો છો. કેટકેટલા અપરાધો થયા કરે છે.

કોઈકને કડવા વેણ કહીને તેનું દિલ દુભવવાનું પણ એક પાપકર્મ છે. આપણે જાણ્યેઅજાણ્યે કરતા હોઈએ છીએ. એવા કેટલા બધા જન્મો હશે જેમાં આપણે પ્રાર્થના પણ નથી કરી, પ્રણામ પણ નથી કર્યાં, સ્નાન પણ નથી કર્યું. સતત ભોગ જ ભોગવ્યા છે. તો એ બધા અપરાધોની ક્ષમા માંગવી જોઈએ. એટલે પ્રણામ ૧, ૨, ૩, ૪..... એ રીતે ગણીને જન્મજન્માન્તરના અપરાધોની ક્ષમા માંગવી જોઈએ. અપરાધોમાંથી બચવા માટે પણ પ્રાર્થના કરવી પડે.

એક દિવસ અમે સ્વર્ગારોહણમાં પ્રણામ કરતાં હતાં અને એક સરસ લીટી અંતરમાં ઊગી. તો એ લીટી સતત મનમાં ગાતાં ગાતાં ૨૫૧ પ્રણામ થઈ ગયા. તે લીટી છે :

“રક્ષા કરો, રક્ષા કરો હે સમર્થ સ્વામી,
રક્ષા કરો, રક્ષા કરો હે સર્વેશ્વરી સ્વામી,
સ્થિર કરો સ્થિર કરો શ્રી ચરણ માંડી.”

આવી કોઈ પ્રાર્થનાની પંક્તિ સાથે હજારો પ્રણામ રમતમાં થઈ જાય.

૧૨, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સાંજની બેઠક

પૂ. મા : ભાથું બાંધો પ્રાર્થનાનું. સાંજને છેડે ના ગમે તો કોઈક પ્રિય વ્યક્તિને પણ આપણે ફોનથી મળી લેતા હોઈએ, તે રીતે રોજ પ્રભુને પ્રિય વ્યક્તિ માનીને પ્રાર્થનાથી મળવું. ઘડીક બેસી આવો. ભારતમાં જેમ ઓટલે બેસીને મળીએ છીએ તેમ, પ્રભુને મળી લેવું. ઘડીક રોજ પ્રભુને પણ મળવાનું રાખો.

૧૩, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : બપોરે ૨ : ૦૦ કલાકે

પૂ. મા : સાત દિવસથી તમે સૌ જાણે ઘર છોડીને બાવા થઈ ગયા છો. (હાસ્ય) ને એ બાવાની મંડળી આજે પૂ. શ્રીના આંગણે અચાનક આવી ચઢી. તો પ્રભુ કંઈ ખાલી હાથે તમને ના જવા દે. માટે જ શ્રી રાજુભાઈ પેડા લાવ્યા. તમારે તો જોઈતા જ હતા. લાડુથી મીઠાઈનું ધ્યાન શરૂ થયું છે, માટે જ અમે સ્પેશીયલ ધ્યાન નથી કરાવતાં.

૧૪, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સવારે ૮ : ૩૦ કલાકે

પૂ. મા : આપણે દરરોજ પ્રણામ કરીએ છીએ, કોણ કોણ ઘરે જઈને એ નિયમ પાળવાના છો? આપણે દરરોજ એક કલ્પના કરવી. આપણો સ્વર્ગવાસ થઈ ગયો છે. મૃત્યુ પછીનો રસ્તો કોણે જોયો છે? અહીંથી કેલગરીનો જ રસ્તો જોયો નથી. તો મૃત્યુ પછી ક્યાં જવાનું છે? કયો રસ્તો છે? ક્યાં પહોંચવાનું છે? આપણે જાણતા નથી. અહીં તમે બધા પંદર દિવસ માટે આવ્યા છો. બેગ ભરીને જરૂરીયાતો લાવ્યા છે, તો મૃત્યુ પછી પણ યાત્રા તો ચાલુ જ રહે છે. શું લઈ જઈશું? આપણે બેટરી તો લઈ જવી પડે. મૃત્યુ થયું છે. આપણી સ્મશાનયાત્રા પણ નીકળી રહી છે. લોકો સાચું કે ખોટું થોડુંક આપણા નામે રહી રહ્યા છે. આપણા માટે બે સારા શબ્દો બોલી રહ્યા છે. બે દિવસ પછી પાછા આપણને ભૂલી જાય છે. જવાનું તો આપણે એકલાએ જ છે. તો આપણે આજથી જ પ્રાર્થના કરવા માંડીએ. “મંગલ મંદિર ખોલો દયામય.” હજારો કદાચ વળાવવા આવશે. આપણે તો એકલાએ જ આગળ વધવાનું છે. કોણ બતાવશે માર્ગ? કોને દયા આવશે? ઘોર અંધકારમાં, જંગલમાં ભૂલા પડીશું. કોણ બચાવશે? આજથી જ રોજ પ્રણામ કરતાં કરતાં ગાતા રહો. તો એ ભાથુ બેગમાં ભરેલું જ રહેશે. એ ભાથાની બેગ સાથે કામ લાગશે.

આપણે જ ગાઈએ. બીજા શા માટે ગાય? આપણા કલ્યાણની ચિંતા આપણે જ કરી લઈએ. આપણે જ એ માટે પ્રયત્નો કરી લઈએ. અનંત જન્મોથી પ્રાર્થના પણ નથી કરી. પાછલા જન્મોના હિસાબના ચોપડા આ બેઠેલામાંથી કોઈ જાણે છે? આવતા જન્મોની શી ગતિ છે, તે પણ કોણ જાણે છે? આગળની યાત્રામાં, જંગલમાં પગદંડી ના મળે. અંધારી વાટ હશે. ગમે તેમ કરીને આગળ ચાલવું પડશે, તો કદાચ પડી જઈશું, વાગશે. રસ્તો ભૂલી જઈશું. અને આપણા મનના જે જૂના શત્રુઓ છે, કામ, ક્રોધ, મોહ, લોભ એ બધા જ આપણને અંધારી વાટે પજવશે, હેરાન કરશે, ત્યારે કોણ આપણને છોડાવશે? આ પક્ષાબેને એક મહિનાથી તૈયારી કરી હતી. ચાદરથી માંડીને વાસણ સુધીની તમામ તૈયારી. નાનીમોટી બધી જ વસ્તુઓ અહીં લાવ્યાં છે. તો આ નિવાસ સુખનિવાસ લાગે છે. મૃત્યુ પછીનો પણ એ સુખનિવાસ જોઈતો હોય તો પક્ષાબેનની જેમ તૈયારી કરવી પડશે. સ્વજનોને આપણે અહીં મૂકી જવાના છીએ. આપણને તેઓ છોડે છે, આપણે તેમને છોડીએ છીએ. આ બધા સંબંધો પર હે જીવ! દિવાસળી મૂકવા માંડ. આપણને કોઈક તો સળગાવશે. ભલે તે અતિ પ્રિય હોય. કોઈ સળગાવે એના કરતાં તો આપણે જ સળગવા માંડીએ. સંબંધો—જે શરીર પછી રહેવાના નથી, તેને સતત મનથી સળગાવ્યા કરો. કોઈ પણ વાત જો આપણને ના ગમી, મનમાં દુઃખ થયું, ઘરમાં કંઈક કજીયો થયો, તે આખા પ્રસંગને વાગોળવાનું બંધ કરી દો અને દિવાસળી ચાંપવા માંડો. કોઈએ અપમાન કર્યું તો તેને પણ મનથી તરત જ સળગાવી દો. દિવાસળી તૈયાર જ છે. દરેક અણગમતા પ્રસંગો, અપમાન થયેલા શબ્દો માટે મનથી સતત સળગાવતા રહો. કોઈ કડવી વાતો યાદ આવે તો તરત જ દિવાસળી ચાંપી દેવાની, ચારે બાજુથી. સતત આ સઘળા સંબંધો સળગાવી સળગાવીને મેદાન સાફ કરતા રહો.

તો જવાનું થાય ત્યારે હસતા હસતા જઈ શકાય.

પુત્ર, પતિ, પત્ની, ઘર, ધન, મિત્રો, આ બધામાં આપણું મન કેટલું બધું વહેચાએલું રહે છે? જાણે આપણને તે બધા જ પોતપોતાની બાજુએ ખેંચીને આપણને અતિ વેદના ધરી રહ્યા છે. એ ખેંચાણ પ્રિય વ્યક્તિનું પણ છે, અપ્રિય વ્યક્તિનું પણ છે. એ બંને ખેંચાણમાં જ જીવન પૂરું થઈ જાય છે. અરે, આ બાળક તો મારા વગર રહેતો જ નથી. હું તો રોજ એને પ્રાર્થના શીખવાડું છું, અરે, મમ્મી તમે જરા ઘર સંભાળો, અમે જરા વેકેશન પર જઈ આવીએ. તો આ ધંધો પણ મને છોડતો નથી. અરે, આ ઘરમાં હું જો ન હોત તો આ ઘરનું શું થાત? આવી આવી જાત-જાતની કલ્પના, માન્યતાઓ આપણા વચ્ચેનું સતત હરણ કરે છે. અતિ પ્રિય વ્યક્તિઓ પણ આપણને બાંધે છે. તો અપ્રિય વ્યક્તિ પણ આપણને ઉશ્કેરી ઉશ્કેરીને બાંધે છે. બંને સંબંધોથી ઉપર ઊઠો. એક આંખમાં પ્રેમ સતત વરસાવતા રહો. બીજી આંખે સતત ક્ષમા કરતા રહો. તો જ બધા મમત્વનાં દોરડાં કપાશે. માટે મળો તો ખૂબ પ્રેમથી મળો. અને છૂટા પડો તોપણ ખૂબ પ્રેમથી છૂટા પડો. “આવો” અને “આવજો.” આ બે શબ્દોમાં જીવન વીતી જાય છે. રોજ રોજ ક્ષણે ક્ષણે આવજો આવજો કહ્યા કરવું, તો ખરેખર જવાનું થાય ત્યારે જરા પણ દુઃખ ના થાય. એટલે રોજ દરેક પ્રણામે, સો વાર, પચ્ચીસ વાર, અગિયાર વાર, મંગલ મંદિર ગાયા કરો. બીજા ગાશે ને પ્રભુ દ્વાર ઊઘાડશે, એ વાત ખોટી. જાતે જ સુખડીનું ભાથું રસ્તા માટે બાંધવા માંડો. કોઈ આપણું નથી. પુત્ર પણ નથી. પૌત્ર પણ નથી. મોટેલ, ધન સંપત્તિ પણ આપણાં નથી. જો આપણા જ હોત તો, બધા જ પોતાની મોટેલ, પત્ની, પુત્ર, લક્ષ્મી, ઘર, ઉપર સાથે જ લઈ જાત, પણ કશું લઈ જવાનું નથી. માટે આપણે જાતે જ મથવું પડશે. તો રોજ મંગલ મંદિર ગાજો. આ પ્રાર્થના જાણો છો? (સો હા કહે છે)

૧૫, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સવારે ૭ : ૩૦ કલાકે

“વંદન શ્રી યોગેશ્વર ચરણે, બાળ ગણીને લેજો શરણે,
સુખી કરો ને શાંતિ આપો, સદા કાજ મને સાથે રાખો.
દિવ્ય અલૌકિક અનુભવ આપો, પૂર્ણ કૃપા વરસાવી પધારો.”

પૂ. મા : આ પ્રાર્થના કરતાં કરતાં પણ પ્રણામ થઈ શકે. આઠ વાર, દશ વાર, દરેક લીટીનો એક એક પ્રણામ થઈ શકે. કોઈ ભજન પ્રાર્થનારૂપે હોય તો તે પણ કરી શકાય. જેમ કે “પ્રેમળ જ્યોતિ તારો દાખવી, મુજ જીવન પંથ ઉજાળ.” એ ભજન ગાતાં ગાતાં પણ પ્રણામ થઈ શકે. બધાં જ ભજનો પ્રાર્થના નથી હોતાં. ગમે તેવાં ભજનો લોકોને આનંદ આપે છે, અને જાણે કે સિનેમાનું ગીત ગાતા હોય, તેવા કોઈ પણ અર્થ વગરનાં ભજનો, ભજન જ ના કહેવાય. ભજન એક પ્રકારનો પ્રભુ સાથેનો યોગ છે. તાળીનો યોગ નથી. રાગનો પણ યોગ નથી. કોઈ પણ ભજનમાં આપણા શબ્દો કદી ના ઉમેરવા. ભજન એક પ્રકારની ઉત્તમ પ્રાર્થના છે. જેમાં પ્રાર્થના હોય તેવાં જ ભજનો ગાવાં જોઈએ. જેમ કે : “પ્રેમળ જ્યોતિ”, “અસત્યો માંહેથી”, “મારી નાડ તમારે હાથ”, “નાથ હું જેવો છું તેવો પણ તમારો”, “કરુણા સીંધુ ગ્રહો કર મારો”, “વરદ હસ્ત” એમાં પણ ઉત્તમ માંગણી છે. પ્રણામમાં એકાગ્ર થઈ જાવ. ગણતરીની ચિંતા ના કરો. પ્રભુ બેઠા બેઠા ગણશે. આપણે જેટલા નમીશું તેટલા આશીર્વાદ પામીશું. તો ચાલો પ્રણામ કરીએ.

૧૫, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : બપોર પછી ૫ : ૦૦ કલાકે

પૂ. મા : કોણ કોણ વાંચે છે? કોણે કેટલું વાંચ્યું અને કેટલું યાદ રહે છે? જેને ઉત્તમ ગ્રંથ કહી શકાય તેવા મા લાવ્યાં છે, પણ જે તેનો ઉપયોગ જ ના કરશો તો ઘણું ગુમાવશો. રોજનું એક પૃષ્ઠ અથવા ૧૦ પૃષ્ઠ વાંચો જ. ભારતથી પણ આ વખતે

માર્ચ : ૨૦૦૩

મોટાં પાંચ પુસ્તકો લાવ્યાં છીએ. જેવામાં પણ રસ પડે તેવાં પુસ્તકો છે. કેટલાંક પુસ્તકો પાના ફેરવવા જેવાં પણ લાગે. કેટલાંક ટાઈટલ જેવા કામ લાગે, કેટલાંક વળી એક-બે પ્રકરણ વાંચવા જેવાં પણ લાગે, કેટલાંક વસાવવા જેવાં લાગે. તો કેટલાંક રોજ વાંચવા જેવાં પણ લાગે. જેવો જેનો રસ, જેવી જેની દૃષ્ટિ તેવી રીતે તે તે ગ્રંથો તેને ઉપયોગી નીવડે છે.

૧૫, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : રાત્રે ૯ : ૩૦ કલાકે

પૂ. મા : નવ પ્રકારની ભક્તિમાં આપણે વંદનભક્તિ વિષે સાંભળ્યું. ફક્ત કીર્તનથી પણ પ્રભુને પામી શકાય છે, પણ કીર્તન જીવનમાં રોમરોમમાંથી પ્રગટવું જોઈએ. લોકોને ખુશ કરવા ગાવાનું નથી. ઈનામ માટે પણ ગાવાનું નથી. કોઈ ધન મેળવવા માટે પણ ગાવાનું નથી. કીર્તન ફક્ત પ્રભુ માટે જ ગાવાનું હોય. પ્રભુ પોતે સામે પ્રત્યક્ષ બેઠા છે એમ માનીને સંભળાવવું જોઈએ. કોણ કેટલું ઝીલે છે તેવી ગણતરી આપણે કરવાની નથી. કીર્તનમાં જ મસ્ત બની જઈએ અને ક્યાં કોણ છે તે પણ ભૂલી જાવ. આપણું નામ, પદ, પ્રતિષ્ઠા, જાતિ, કુળ, સગાં, સ્નેહી, મિત્રો બધું જ કીર્તન સમયે ભૂલાઈ જવું જોઈએ. તો તે કીર્તનથી પ્રભુ પ્રસન્ન થઈને પ્રગટે છે. પ્રભુને જ રીઝવવાના છે. લોકલાજ છોડવાની છે. કોણ કેવાં ભજન ગાય છે તેની ટીકા પણ ન કરવી. નામ અને નામી એકરૂપ થઈ જવા જોઈએ. નામ, નામી અને કીર્તન કરનાર ભક્ત ત્રણે એકેકમાં ખોવાઈ જાય ત્યારે જ તે કીર્તન ભક્તિ સફળ થયેલી ગણાય.

૧૬, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સવારે ૮ : ૩૦ કલાકે

પૂ. મા : બધાં પચાસન વાળવા માટે પ્રયત્ન કરે. ના વળે તો અડધું પણ વાળી શકે. પચાસન એટલે કમળ જેવું આસન. કમળ

ક્યાં ખીલે છે? કાદવમાં, છતાં તેની પાંદડીને કાદવ લાગતો નથી. તેવું જીવન જીવવાનું યાદ રહે, માટે પચાસન વાળવું આવશ્યક છે. અનંત જન્મોથી શરીર તો મળે જ છે. પણ માનવીનું શરીર ક્યારે મળ્યું, તે આપણે જાણતા નથી. તો આ શરીરને ટેવ પાડીએ પચાસન વાળવાની. ઘણી ટેવો આપણે પાડવી પડે છે. જેમ કે ઘણા રોજ ઘરે મોડા ઊઠતા હોય છે. પણ અહીં ઘડિયાળના કાંટા સાથે કામ થાય છે વહેવું ઊઠવું પડે છે.

અમે નડિયાદ શિબિરમાં ૧૯૭૫માં ગયાં હતાં, પચાસ બેનો વચ્ચે બે જ બાથરૂમ હતા, તો રોજ અઢી વાગ્યે ઊઠી જવાનું. ઊઠીને સ્નાન વગેરે સાડા ત્રણ સુધીમાં પતાવી દેવાય. સાડા ત્રણથી, સાડા પાંચ બહાર ખુલ્લામાં વૃક્ષ નીચે ધ્યાનમાં બેસતાં. આ અમારી વ્યક્તિગત ટેવ શિબિરમાં પાડી હતી. તો સારી ટેવ માટે શરીરને જરા થાબડી થાબડી ને કામ લેવું. દરેક અંગ સાથે વાત કરીને હે પગ! તું ચાલ, તું જરાક તો મારું કહેવું માન. ચાલ, પાંચ મિનિટ પણ પગ વાળીને બેસીએ તો ખરેખર પગ આપણું માને. તમે પ્રયોગ કરી જો જો. આપણાં દરેક અંગ આપણાં સાચા મિત્રો છે, એમ માની બધા અંગોને પ્રભુ માર્ગે વાળો. આપણી આંખ ખોટું જુએ, તરત જ આંખને કહો, ચાલ બેન, આપણે જ જોવાનું છે તે જ જોઈએ. આંખ પ્રભુના દર્શન માટે મળી છે. હાથ કોઈ ખોટું કામ કરવા પ્રેરાય, તરત જ હાથને પ્રેમથી કહો, ચાલો ભાઈ, આપણે તો હાથથી પ્રણામ કરીએ. મોઢાથી કોઈને અયોગ્ય કહેવાઈ ગયું હોય, તો તરત જ કહેવું, હે જીભ, તું હરિનામ લેવામાં મસ્ત બની જા. દશરથાયલ ચઢતી વખતે, માએ બંને ચરણને પ્રાર્થના કરી હતી.

ઉત્તમ આસનમાં પચાસન ગણાય છે. આવતી શિબિરમાં પચાસનની તાલીમ ઘરે લઈને આવજો. જો પહેલી હરોળમાં

બેસવું હોય તો પચાસનની તેયારી કરીને આવજો. શિબિર કેવી મુક્તિ તમને આપે છે? પીયરમાં જાવ તો પણ ત્યાં બધાં જ બંધનો હોય છે. અહીં કેટલી બધી આઝાદી છે. હળવાશ છે. કોઈ ચિંતા નથી. જવાબદારી નથી. જાણે તમે બધા કોલેજની હોસ્ટેલમાં મોજ માણતા હોવ તેમ. શિબિરમાં આવતા રહેજો. અંતિમ શ્વાસસુધી પ્રયત્ન કરજો. જે થોડું પણ નામ લેવાયું તે ઉપયોગી ભાથું છે. શાઓ તો કહે છે, ફક્ત હોઠથી પણ નામ લો છો તો, તેનું પણ થોડુંક ફળ મળે જ છે. બહાડાટમાં, ક્રોધમાં, કંટાળીને થાકીને નામ લો તો તેનું પણ ફળ મળે છે. તો એકાગ્રતાથી જો જાપ કરો તો તો કેટકેટલું ફળ મળે! આ શિબિરમાં તો હવે છ દિવસ બાકી છે, પણ દરેક બેઠકમાં પચાસન વાળવાનો અભ્યાસ શરૂ કરો તો આરોગ્યને ઘણી મદદ મળશે. આ બધાં આસનો આરોગ્ય માટે ઉત્તમ છે. પરવશ ના થઈ જવાય અને લોહીનું પરિભ્રમણ સારું થાય છે.

૧૭, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સવારે ૮ : ૩૦ કલાકે

પૂ. મા : શરીરમાં આત્માનું સ્થાન હૃદયપ્રદેશ છે. માટે જ્યારે આપણે કોઈને વંદન કરીએ ત્યારે હાથ આપણા હૃદયને સમાંતર રહે, એ સ્વાભાવિક છે. પ્રણામ કરીએ તો હાથ મસ્તકની ઉપર નથી રાખવાના. એવા પ્રણામ તો કોઈથી આપણે થાકી ગયા હોઈએ, કંટાળી ગયા હોઈએ. જા ભાઈ, અહીંથી ચાલ્યો જા, હું તને પગે લાગુ છું.

અંતરથી દીનભાવે શરણાગત બનીને, સર્વ અહંકારને પ્રભુના શ્રી ચરણે ધરીને તેમને સર્વ સમર્પણ કરવા માટે પ્રણામ છે. માટે દરેક પ્રણામે આપણા હાથ હૃદયપ્રદેશ પર હોવા જોઈએ. કસરતમાં હાથ ઊંચા કરી શકાય, પણ પ્રણામમાં હાથ તો અતિ નમ્રભાવે

હૃદયને સમાંતર હોવા જોઈએ. પ્રણામ વખતે આ વાત યાદ રાખીને રોજ કરવા. આજે અમે આ મંત્રનું દર્શન કરતાં હતાં તો થયું કે દરેક અક્ષરે એક પ્રણામ થઈ શકે. મંત્રનું પણ ધ્યાન થઈ શકે. આંખમીંચીને સામે સોનેરી અક્ષરે મંત્ર લખાયો છે તે દરેક અક્ષરને યાદ કરીને પણ પ્રણામ થઈ શકે. ચાર મંત્ર છે, આઠ અક્ષર છે. બત્રીસ પ્રણામ તો થઈ ગયા.

ધારો કે તમારો મંત્ર “ૐ નમઃ શિવાય” હોય તો દરેક અક્ષરનો એક પ્રણામ તો છ પ્રણામ તો થઈ જાય. એ રીતે પ્રણામનો ભાર ના લાગે.

પ્રભુના સ્વરૂપને જોતાં જોતાં પ્રણામ કરો તો, પ્રભુના નેત્રને એક પ્રણામ, મુખમંડળને એક પ્રણામ, હૃદયકમળને એક પ્રણામ, નાભિકમળને એક પ્રણામ, અને ચરણકમળને એક પ્રણામ. તમારા જે કોઈ ઈષ્ટદેવ હોય તેમના શ્રીઅંગોને જોતા જોતા પ્રાર્થના સાથે પ્રણામ કરી શકાય. જેમ કે શ્રીકૃષ્ણ. તેમનાં નેત્ર-કમળ, કરકમળ, વદનકમળ, ચરણકમળ, કંઠપ્રદેશ, હૃદયપ્રદેશ, એમની વાંસળી, એમનો મુકુટ, એમની ઊભા રહેવાની છટા, અને એમના ભક્તો માટેના દરેક કામને પ્રણામ એક એક. જેમ કે તેમણે મીરાંનો વિષનો પ્યાલો પીધો, એ રૂપ યાદ કરો. મીરાં એ પ્યાલો પ્રભુને ધરાવે છે, પ્રભુ પ્રકટે છે અને પ્યાલો અમૃત કરી દે છે. એ દૃશ્ય યાદ કરી પ્રણામ કરી શકાય. પ્રભુ મહાભારતના રણમેદાનમાં અર્જુન સાથે છે, પ્રભુ બાળગોપાળ બની રમે છે, એ દૃશ્ય યાદ કરીને પ્રણામ થઈ શકે. કાલી મર્દન, રાસલીલા, ઉજ્જવ કે અકૂર સાથે પ્રભુ ઊભા છે, એમ યાદ કરીને પણ આપણા મંદિરમાં પણ, તેઓ ઊભા છે એમ યાદ કરીને પણ. તેઓ હમણાં જ બોલશે, આશીર્વાદ આપશે, એમ માનીને પ્રણામ કરવા. અરે! પ્રભુના કરકમળની દરેક આંગળીને એક એક પ્રણામ વધતો

જાય, આમ દસ પ્રણામની એક માળા ગૂંથાય જાય. પ્રભુના સ્વરૂપમાં મનને ગૂંચવી દો. કરોળિયો જાણુ ગૂંથે તેમ, એ ગૂંચ-વાયેલું મન સંસાર ભૂલી જશે. આપણા ઈષ્ટદેવ કે દેવી હોય, તો તેમણે જે જે ભક્તોને મદદ કરી છે તે દૃશ્ય યાદ કરીને જ્યાં જ્યાં દેવીએ સહાય કરી છે, તે તે યાદ કરીને એક પ્રણામ. અરે! આપણા જીવનમાં જે જે કૃપાના પ્રસંગો બન્યા છે, તે સર્વેને યાદ કરીને એક એક પ્રણામ. જેમ કે અમેરિકાવાળા રોજ ૧૧ સપ્ટેમ્બરને યાદ કરે. પ્રભુનો આભાર માને છે કે અમે તે બિલ્ડીંગમાં ન હતા, તે પ્લેનમાં ન હતા. પ્રભુ તે અમારી રક્ષા કરી છે, માટે તમારો આભાર માનીએ છીએ. બીજું કોઈ સાધન નથી. એ હાથ જોડી મસ્તક નમાવીને પ્રણામ કરું છું. એ જ મારી પૂજા છે. તે જ મારો દીપક છે. તે જ મારી ધૂપસળી છે. તે જ મારાં ફૂલ છે. તે જ મારી આરતી છે. પૂજનાં બધાં જ બાહ્યસાધન આ રીતે દિવ્ય બનાવતાં શીખો.

દરરોજ દશ મિનિટ હળવી કસરત માટે કાઢો. ભલે તમારા પગ ના ચાલતા હોય. જે અંગોએ નિવૃત્તિ લીધી હોય, તેને પટાવી પટાવીને કામ લો. જેમ કે તમારા હાથ દુઃખતા હોય તો હાથને પ્રાર્થના કરી, બીજો હાથ ફેરવતા જાવ, જીવંત હોય એવો ભાવ કરો. ઘણીવાર અમારા પગ દુઃખે છે. તો પ્રાર્થના સાથે, હાથ ફેરવી કહીએ છે. હે ચરણ! આમ નિવૃત્તિ લો એ ના ચાલે. ચાલો, હજી પ્રભુનાં ઘણાં કામ કરવાનાં છે. આજનો દિવસ મિત્ર બનીને મને મદદ કરો તો, તરત જ ચરણ માની જાય છે, અને તરત જ દોડવા માંડે છે. દરેક અંગમાં પ્રભુનો કરંટ છે. તે કરંટ સાથે સીધો સંપર્ક સાધો. જેમ કે પાવરહાઉસમાં ઘણો ઊંચો જલદ પાવર હોય છે. આપણા ઘરમાં એ જ પાવરહાઉસનો ઓછા વોલ્ટેજનો પાવર હોય છે. એ વાયરની શક્તિને તમે જરા અડવા

જાવ તો કેવા ફેકાઈ જાવ છો ! કારણ તે કરંટ, તે પાવરલાઉસનો છે. એ જ રીતે આપણા જડ થઈ ગયેલા હાથ, પગ કે નસ દરેકમાંથી પાવર વહે છે. તે કરંટને પકડો, તેને વિનંતી કરો, તેને પ્રાર્થો, તો આપણું શરીર અને આપણાં બધાં અંગો, આપણા સાચા મિત્રો બની જશે અને આપણને મદદ કરશે. આપણે જે નિયમ પાળવાનો હોય કે આ જગ્યાએ મૌન રાખવાનું છે તો આપણા મોઢાને પણ વિનંતી કરો કે હે મુખ, તું ચૂપ થઈ જા. મૌન રાખતાં શીખ તો રસોડામાં પણ શાંતિ આવી જાય. જે તમે સૌ તમારા જ ચોકીદાર બનો તો.

૧૭, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : બપોરની બેઠક

પૂ. મા : મરણ પાસે આવે ત્યારે પ્રભુનું સ્મરણ જ કામ આવે. સંસ્કૃતના શ્લોકો કામ નથી આવતા. શંકરાચાર્યે રસ્તેથી પસાર થતા હતા ત્યારે એક વૃદ્ધ માણસ કમરેથી વળી ગયેલો, વ્યાકરણનાં રૂપો ગોખતો હતો. તેને જોઈને શંકરાચાર્યે આ શ્લોક રચે છે.

ઘડપણમાં ભણી ભણીને શું કરવાનું છે? પ્રભુનું સ્મરણ જ ઘડપણમાં ઉપયોગી છે. થોડાક દિવસમાં જ જેનું મરણ નજીક છે તે કોઈ વ્યાકરણનાં રૂપો ગોખે તેના કરતાં પ્રભુનાં નામ ગોખે એ ઉપયોગી છે.

યોગમુદ્રાથી નવું લોહી ચહેરાપર ફળ વળે. કાંતિ બદલાઈ જાય. ખીલ ના થાય. કુંડલીની શક્તિ જાગૃતિમાં મદદરૂપ બને છે. આગળ વધતું પેટ અટકાવે છે. પ્રવચનમાં પણ ઘણા ઊંધ છે. જરા આંખ-કાન ઊઘાડા રાખો. શ્રવણ પણ એક પ્રકારની ભક્તિ છે. પરિક્ષિત પણ કથા સાંભળતા મુક્ત થયા હતા. ધ્યાનથી સાંભળીને અંતરમાં ઉતારવું, તે શ્રવણભક્તિ છે. અમે એટલે જ

પૂ. શ્રીનું પ્રવચન ૧૫ મિનિટમાં જ પૂરું કરીએ છીએ. કોઈ મહાપુરુષ પોતાની અમૃતવાણી વરસાવતા હોય, ત્યારે આપણે કેવા કમભાગી છીએ ! આપણી એ જડતા, અજ્ઞાન છે. આપણે ઊંઘી જઈને એ મહાપુરુષનું સતત અપમાન કરી રહ્યા છીએ.

પૂ. મા આપણને બતાવે છે કે આપણે અહીં કેટલા પ્રકારની ભક્તિ કરીએ છીએ. સ્મરણ-નામજપ, વંદન-પ્રણામ, શ્રવણ, કીર્તન-અર્ચન, ચરણની સેવા-ભક્તોની સેવા, એકબીજાને સહાયક થાઓ, ઝઘડા-કંકાસથી દૂર, એ પ્રભુસેવા જ છે. આત્મનિવેદનમાં ધ્યાન. બધી જ વાતો પ્રભુના ચરણે ધરીએ તે આત્મનિવેદનમ્, બધું જ પ્રભુને સોંપીને પૂર્ણ સમર્પિત થઈ જવું તેનું નામ આત્મનિવેદન. એટલે એમ ના માનતા કે શિબિરમાં કોઈ પ્રગતિ નથી થઈ. ધીરે ધીરે છતાં કીડી ખાંડના દાણાપાસે પહોંચી જાય છે. આ રીતે અનેક શિબિર આપણી અંદરની સફાઈ કરતી રહેશે. અનંત-જન્મોના મેલ દરેક શિબિરે થોડા થોડા ધોવાતા રહે છે. ઘર ભૂલી ગયા, જ્ઞાન નથી કરતા, સંસારની કથા નથી કરતાં એ પણ પાંચ ટકા ભક્ત કહેવાને લાયક છે, મૌન રાખો છો, પ્રણામ કરો છો, આટલું બેસી શકો છો, પૂ. શ્રીને સાંભળી શકો છો, સારા ગ્રંથો વાંચી શકો છો, આંખથી સતત ભક્તો કે ભગવાનને જોવાનું કાર્ય કરી શકો છો, આ બધી પ્રગતિ નથી તો બીજું શું છે? કોણ ધર બે, પાંચ દિવસ માટે પણ છોડી શકે છે? હજારો વસે છે, છતાં જેનાં સત્કર્મો વધ્યાં હશે તે જ આ રીતે થોડુંક પણ ધર છોડી શકે. અહીં કામવાસના પણ નથી સતાવતી. અહીં સંસારના કોઈ વ્યવહાર પણ નથી કરાતા. નથી કોઈનાં લગ્ન કે પાર્ટીમાં મસ્ત ખાવા જવાનું કે ખબર લેવા જવાનું. મન આપણું સતત આનંદ-માં અને મસ્તીમાં-ચિતા વગરનું રહે છે. ઘરે જશો તો બારણામાં પ્રવેશતાં જ જવાબદારી, કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, નિદા, ટીકા,

આળસ બધું જ તમારી સેવામાં હાજર થઈ જશે. ત્યારે જ તમને આ દિવસો સોનેરી છે, તેવું સમજાશે. કેટલી બધી મનમાં શાંતિ છે! જાણે આપણે બધા પંદર દિવસના બાવાજી. હવે ચાર-પાંચ દિવસ જ છે. એકંદરે સૌને અહીં શાંતિ અને આનંદ છે. ભલે ગમે તેવા જપ કરતા હોય, પરંતુ એકાદ અંગ તો તેમાં જોડાયેલું રહે છે. ૧૦૦ મંત્રમાં એકાદ તો મનથી કર્યો હશે તો તેટલું ફળ તો મળે જ. કશું જ નકામું નથી જતું.

કેટલું બધું નિયમિત જીવન થઈ ગયું છે! નિયમિતતા તો આવી જ છે. થોડી સેવાની સમજ પણ આવી છે. એકબીજાને જોતાં જોતાં જપવાની, વાંચવાની, લખવાની, પ્રેરણા પણ મળી જ છે. આપણે તેલના તળેલા પદાર્થોથી પણ રક્ષાઈ ગયા છીએ. આપણાં અંગો પણ થોડું થોડું આપણું કહું માને છે. એ રીતે ધીરે ધીરે કીડીબાઈ જાનના મંડપે પહોંચી જશે. બધા જ ખાવાના શોખ ભૂલી ગયા છે. જીભપર કાબૂ આવી ગયો છે. જંગલમાં મળતું જ નથી તો જીભ બિચારી શું કરે? એટલે જ શહેરની પાસે શિબિર ના રખાય તો સારું.

મોટો ફાયદો મચ્છરોને પણ મળી શકાય. દર વર્ષે તેમને બ્લડ ડોનેટ કરવા આવીએ છીએ.

થોડી ઘણી શાંતિ એકાંતસ્થળમાં મળે. એટલે જેટલું પ્રભુ-પરાયણ જીવન જીવાય તે જ સાચું જીવન. બાકીનું જીવન પશુ-સમાન. એટલે જ જે ક્ષણો સ્મરણમાં વીતે તેટલી ક્ષણો જીવ્યા ગણાઈએ.

૧૮, સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૨ : સાંજની બેઠક

પૂ. મા : સંત કોને કહેવાય તે જાણવું પડે. આજકાલ કથાકારોને જનતા તરત જ સંતશ્રેણીની પદવી આપી દે છે. કદાચ

આપણી ઓળખવાની મર્યાદાને લીધે, આપણી ગાડી ઊંધા પાંટે ચઢી જાય. માટે સાચા સંતને ઓળખી લો. દેવધિ કહે છે સંતો પ્રભુનાં દર્શન કરાવી શકે. તેવા સાચા સંતો અને પ્રભુ બંને અભિન્ન છે. સાચા સંતોને ઓળખવા અઘરું કામ છે. તેમનાં શ્રી ચરણે જીવન સમર્પણ કરીએ તો પ્રભુમાર્ગે પ્રગતિ થઈ શકે.

મહેન્દ્રભાઈની વાત ઉપરથી અમને લાગે છે કે પ્રભુ અમને એટલે જ આ ધરતી પર લાવતા હશે. અમારો શ્રમ જાણે આવા એક પાત્ર માટે પણ સફળ થયો લાગે છે. તો કેલગરીની ચાર શિબિર નિષ્ફળ નથી ગઈ. કંઈક ને કંઈક સૌને મદદ તો મળે જ છે. એ રીતે અલાસ્કા યાત્રા, એડમન્ટન યાત્રા, ફ્લોરીડાની યાત્રા, પણ જાણે નાનકડાં છોડને પાણી પીવડાવવા અહીં પ્રભુ મોકલે છે. ૧૯૮૧ માં પણ અમને એ જ વાત સમજાઈ હતી. ગુરુદેવની ઈચ્છા અને પ્રેરણા પ્રમાણે અમારું તો જીવન ચાલે છે. પૂ. શ્રીની કૃપા જો મહેન્દ્રભાઈ પર ઉતરતી દેખાય તો તે પણ અગત્યની વાત છે. મહેન્દ્રભાઈને અમે પહેલાં રોજ સવારે ચાલવા જોડે આવવા આમંત્રણ આપ્યું હતું. કદાચ ચાલવાની આ શરૂઆત જ તેમના માટે નવું જીવનનું દ્વાર બની ગઈ લાગે છે. પૂ. મા વિદેશમાં જ્યાં પણ હોય ત્યાં એક કલાક રોજ ચાલવા જાય છે. મહેન્દ્રભાઈ પણ એ રીતે ચાલવા આવતા હતા. આજે તો મહેન્દ્રભાઈ છેક જ બદલાઈ ગયા છે. ઘરમાં જે સુખ, શાંતિ, સંતોષ, આનંદ ખોવાઈ ગયો હતો તે પાછો મળી ગયો છે. કેનેડાનું બાળમંડળ ખૂબ નાનકડું હતું. આજે એ બધા બાળકો યુથકેમ્પ પણ કરી શક્યા. અમે ફ્લોરીડા યાત્રા ૧૯૮૧ માં કરી હતી. એ બધા જ નાનકડાં બાળકો આજે તો કમાતા અને

સાથીદારોને પસંદ કરતા થઈ ગયા. છતાં ધર્મના સંસ્કારો ભૂલાયા નથી. યુથકેમ્પમાં સૌએ પોતાનું સરસ જીવન વ્યક્ત કરી બતાવ્યું. અમે ૧૯૯૧ માં શિબિરમાં જે વાત કરી હતી તે વાત જાણે આજે ૫૦% સફળ થઈ રહી છે. ટોરોન્ટોમાં યોગેશ લાડનું પણ અદ્ભુત પરિવર્તન છે. તેને કોઈ વ્યસન તો ન હતું પણ માતાપિતા અતિનિયમિત સન્સંગમાં લાવતાં હતાં. આજે એ યુવાન અધ્યાત્મનાં ટાઈટલ પેઈજ બનાવે છે. આ હોલમાં સર્વત્ર જે કંઈ કલાત્મક દેખાઈ રહ્યું છે, તેમાં યોગેશનો મોટો ફાળો છે. એનું જીવન જાણે સતત પ્રભુમય વિચારોમાં, માની પ્રસન્નતામાં, યુથની સેવામાં રોકાયેલું રહે છે. કેલગરી શિબિર, અલાસ્કા યાત્રા, એડમન્ટન યાત્રા, બધે જ એ બાળક હાજર હતો. એવાં તો કેટલાંય બાળકોને પૂ. શ્રીની કૃપાદૃષ્ટિ મળી છે.

* સ્થાપત્ય કન્સ્ટ્રક્શન *

પ્રો. મનીષ હરિભાઈ ભોજાણી

બિલ્ડર્સ એન્ડ ડેવલપર્સ

મધુર કોમ્પ્લેક્સ, શનારા રોડ, મહારાજ ટાઈલ્સ સામે

મોરબી-૩૬૩૬૪૧.

ફોન : (ઓફિસ) ૨૧૩૮૧, (રહેઠાણ) ૩૦૨૨૨, ૨૬૯૦૩

મુંડક ઉપનિષદ્-૭

યોગેશ્વરજી

(૭) સેવારૂપ યજ્ઞની જરૂર

અતિથિસત્કારની ભાવના ઉપનિષદ્કાળમાં બધે ફેલાયેલી હતી તે વાતની ખાતરી ઉપનિષદ્નો વિચાર કરવાથી સહેજે થઈ રહે છે. અતિથિને પરમાત્માના પ્રતિનિધિરૂપે માનીને તેની અંતર દેવતાનું દર્શન કરી તેની શક્ય તેટલી બધી સેવા કરવાનો ઉપદેશ ઉપનિષદ્માં મળી રહે છે. 'અતિથિ દેવો ભવ'ના ઉપદેશ પ્રમાણે અતિથિમાં દેવત્વનું દર્શન કરીને બેસી રહેવાનું જ ન હતું—તેને માટે પોતાની જાતનું પણ બલિદાન આપવું પડે તો આપવા તૈયાર રહેવાનું શિક્ષણ બધે અપાતું. કઠોપનિષદ્માં અતિથિના મહિમાની વાત આવી ગઈ છે. અતિથિસત્કારની એ ભાવના કેવળ માનવ-જાતિ પૂરતી જ મર્યાદિત ન હતી, પરંતુ જીવમાત્રની સેવા ને રક્ષાને તેમાં સ્થાન હતું. શિબિરાજના જીવનવૃત્તાંતમાં એક પક્ષીનો પ્રાણ બચાવવા રાજા કેવી રીતે પોતાના શરીરનું બલિદાન આપવા કર્તવ્યના ભાન સાથે તૈયાર થયા તે વાત આવે છે. અતિથિનો સત્કાર એ પ્રત્યેક માનવની ફરજ મનાતી. ધર્મના અગત્યના અંગ તરીકે તેનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. જીવમાત્રમાં ઈશ્વરની સત્તાનું દર્શન કરીને સૌની યથાશક્તિ સેવા કરવાનો તેમાં આદેશ હતો. આપણે જે ઉપનિષદ્નો વિચાર કરી રહ્યા છીએ તેમાં પણ અતિથિની સેવાની એ ભાવનાને ગૂંથી લેવામાં આવી છે. ઋષિ કહે છે કે જેનું અગ્નિહોત્ર અતિથિસત્કાર વિનાનું રહે છે તેની ઉન્નતિ થઈ શકતી નથી, એટલું જ નહિ પણ તેનો નાશ થાય છે.

માણસ વિવેકી મટી ગયો, દયાભાવ ભૂલ્યો ને સ્વાર્થી થયો, પછી નૈતિક રીતે તેનો નાશ થવામાં બાકી શું રહ્યું? માટે જ ઋષિ તેના નાશની વાત કહે છે. માણસાઈને ભૂલી જવી અથવા માનવ મટી જવું એ નાશ ને સર્વનાશની જ નિશાની છે.

અતિથિના સત્કારમાં સેવાનો સૂર સમાયેલો છે ને તેવી સેવા

એક જાતનો યજ્ઞ જ છે. તરસ્યાને પાણી પાવું, ભૂખ્યાને ભોજન આપવું, નિરક્ષરને શિક્ષણ ને વસ્ત્રવિનાનાને વસ્ત્રો પૂરાં પાડવાં તે બધા યજ્ઞ જ છે. કોઈ પણ દુઃખી જીવના દુઃખને દૂર કરવા બનતું બધું કરી છૂટવું એ પણ યજ્ઞ છે. પારકાની પીડા પેખીને પીગળવું ને કોકનાં ઊંનાં આંસુ ને આકંઠ જોઈને અનુકંપાથી યુક્ત થઈને તેને મદદ કરવા તૈયાર થવું એના જેવો મહાન યજ્ઞ બીજો કોઈ નથી. ટૂંકમાં, પોતાની ને બીજાની સુખાકારી ને ઉન્નતિ માટે કરવામાં આવતાં બધાં કામ યજ્ઞમય જ છે. દરેક કામ કરતાં માણસે યજ્ઞની એ ભાવનાને અમલી બનાવવાની જરૂર છે. તો જીવન ધન્ય બની શકે ને સમાજ સુખી તથા સમૃદ્ધ થાય. યજ્ઞની પુરાતન ભાવનાને એવું અદ્યતન સ્વરૂપ આપવાની જરૂર છે. વિવેકી બનીને વિચારીએ તો સમજાશે કે આ જીવન આખું યજ્ઞમય જ છે. શ્વાસોચ્છ્વાસની આહુતિ એમાં અખંડ રીતે અપાઈ રહી છે. શરીરના જુદા જુદા અવયવો તેમાં પ્રાણ પૂરવા પોતાને ફાળે આવેલું પ્રત્યેક કામ કેટલી બધી નિયમિતતા, કુશળતા ને યજ્ઞનો જરા પણ મોલ રાખ્યાવિના સતત સાવધાનતાથી કરે છે. બહાર પ્રકૃતિમાં પણ સેવા ને સહકારનો એવો જ અખંડ યજ્ઞ ચાલી રહ્યો છે. સૂર્ય ને ચંદ્ર, દિવસ ને રાત, વસંત, ગ્રીષ્મ ને વરસાદ, પવન, પાણી ને પૃથ્વી તથા તે પરની વિશાળ વનસ્પતિ, સામૂહિક રીતે યુગયુગોથી સંસારની સેવાનો યજ્ઞ કરી રહ્યાં છે. માણસે સંસારના મહાન સભ્ય તરીકે તેમાં સહકાર કરવાનો છે.

તેની પાસે બળ છે, બુદ્ધિ છે, પ્રખર ઈચ્છાશક્તિ, સામગ્રી ને આજ-સુધીના અનેકાનેક અનુભવોની સંપત્તિ છે. તેનો ઉપયોગ કરીને ધર, કુટુંબ, સમાજ, ગામ, નગર, દેશ ને દુનિયાને સુખી ને શાંતિમય કરવા તેણે પ્રયાસ કરવો જોઈએ. અંદર અંદરના વાદ-વિવાદ, ઘર્ષણ, શોષણ તેમ જ ભેદભાવને પુરુષાર્થના યજ્ઞાગ્નિમાં સ્વાહા કરીને પોતાની પાસે જે જ્ઞાન ને વિજ્ઞાનની મૂડી તથા સંપત્તિ છે તેનાથી દરેક દેશ એકમેકના ઉત્થાનનો સામૂહિક પ્રયોગ કરે તો સંસાર જરૂર સુખી થાય ને તેની સિકલ ફરી જાય. વિવેકી માણસ પાસેથી આ જાતની આશા રાખવી વધારે પડતી નથી. ત્યારે યુદ્ધ માત્ર શબ્દ જ રહેશે ને માનવ સાચા અર્થમાં સભ્યતાનો સ્વામી કહેવાશે. એ દિન જલદી આવે એવું આપણે ઈચ્છીએ છીએ. ઉપનિષદના મહાન ઋષિવરોએ શાંતિપાઠમાં એવા દિવસની ભાવના ને કામના વારંવાર કરી છે. (ક્રમશઃ)

નાથવચનામૃત

માઇલાં મૂર્ખ છે કે તે ગલમાંના રોટલાનો કે માંસનો કડકો ખાવા માટે પોતાનો પ્રિય પ્રાણ ખુએ છે, શલભો મૂર્ખ છે કે દીપના રૂપમાં મોલ પામી તેમાં બળી મરે છે, ને હરિણો મૂર્ખ છે કે વ્યાધના ગાયનશ્રવણમાં આસક્ત થઈ પોતાના પ્રાણ ત્યજે છે, પણ વિવેકી મનુષ્યે તેના જેવું મૂર્ખ થવું ઉચિત નથી, અર્થાત્ તેણે મોલમદિરાના પાનવડે ઉન્મત્ત થઈ સેંકડો દુઃખો ને દોષોથી ઘેરાયેલા તુચ્છ વિષયોમાં અત્યંત આસક્ત ન જ થવું જોઈએ. વિષયના સેવનથી ચિત્તને શાંતિનો લાભ થતો નથી, પણ વિવેક, વૈરાગ્ય અને શમદમાદિના સેવનથી જ તેને શાંતિનો લાભ થાય છે એમ શાંતિ ઈચ્છનારે વારંવાર સ્મરણમાં રાખવું જોઈએ.

શ્રીનાથભગવાન

* માનવ માગું છું *

માગું છું માનવ
 માટીના નહિ, ભાથીશા,
 જેમને નાનામોટા કોઈ પણ પ્રલોભનો પ્રભાવિત ના કરી શકે,
 વાસના વિકારોની વિષવરાળો વીંટી ના શકે;
 માનની મોહિનીથી અંધ ના બને,
 ધનધરારમા—સત્તાપદની લિપ્સા લાલચિત ના કરે;
 વાવાઝેડાં વરસતાં હોય, પવનો ફૂંકાતા હોય,
 માર્ગ ના મળતા હોય, અંગાર ઝરતા હોય,
 તોપણ હતપ્રભ ને નાર્હિમત ના બને;
 પ્રકાશને જ ભજે, સત્યને જ સજે;
 કદી કોઈયે કારણે ક્યાંય
 દાનવ બની જ ના શકે,
 એવા માનવ માગું છું.
 માગું છું માનવ.

— યોગેશ્વરજી

(અપ્રગટ સાહિત્ય 'દર્પણ'માંથી)

રસેશ્વરી

(ગતાંકથી ચાલુ)

શ્રીયોગેશ્વરજી

‘દેવકી, આવા ઉત્તમ ભાવો ને વિચારો તારાવિના બીજા કોઈના દિલમાં ભાગ્યે જ પ્રકટી શકે. તું એ માટે ધન્યવાદને પાત્ર છે.’

‘તમને મારા ભાવો કે વિચારો ગમ્યા?’

‘શા માટે ના ગમે? એ ગમ્યા એટલું જ નહિ, હું એમનું સાચા દિલથી સમર્થન પણ કરી રહ્યો છું.’

‘તો પછી તમે પણ કંસના કલ્યાણને માટે પ્રાર્થના કરજો. સંભવ છે કે આપણી પ્રાર્થના એનો જીવનપલટો કરવામાં સહાયક થાય.’

‘ભલે. પરંતુ કંસને માટે તને કોઈ જાતની કટુ ભાવના નથી થતી?’

‘ના. એણે મારી સાથે દુર્વ્યવહાર કર્યો છે તોપણ હું એને માટે સદ્ભાવના જ સેવી રહી છું.’

‘કારણ?’

‘કારણ પૂરેપૂરું નહિ કહી શકું. કોણ જાણે કેમ પણ મને લાગે છે કે હું કોઈ પ્રકારની દુર્ભાવના સેવી જ નહિ શકું : કંસને માટે તો શું બીજા કોઈને માટે પણ. કદાચ એ મારા લોહીમાં જ નહિ હોય.’

* * *

કંસ મથુરા પહોંચ્યો તો ખરો પરંતુ એનું મન ભાતભાતના વિચારો કરવા લાગ્યું.

એના કર્ણે પેલી અમંગલ આકાશવાણી અવારનવાર અથડાવા લાગી.

એથી એ બેચેન બનવા માંડ્યો.

એને એમ પણ થયું કે દેવકીને જીવતી રહેવા દઈને પોને કોઈ ભારે ભૂલ તો નથી કરી? વસુદેવ વચ્ચે પડયા ત્યારથી પરિસ્થિતિ પલટાઈ ગઈ એ સાચું, પરંતુ દેવકી અને વસુદેવ બંનેને મારી નાંખ્યાં હોત તો?

એના મનમાં પાછો વિચાર ઊઠ્યો કે આકાશવાણી સાચી પડશે જ એવું શા માટે માની લેવું? મારી સુખશાંતિ તથા સમૃદ્ધિને જોઈને મને દુઃખી કરવા અને અશાંત બનાવવા માટે જ એ મિથ્યા આકાશવાણીનો આધાર લેવામાં આવ્યો હશે તો?

એ અટ્ટહાસ્ય કરવા લાગ્યો ને મનોમન બોલ્યો :

હા. એમ જ. એમ જ. આકાશવાણી એકદમ અસત્ય જ છે. હું આટલો બધો પરાક્રમી હોવા છતાં એનાથી નકામો ડરો, ગભરાયો, કે ઉત્તેજિત બની ગયો. એવી આકાશવાણીઓ તો અનેક થયા કરે. એથી મને શી આંચ આવવાની હતી?

(કમશઃ)

* સાચું-ઊંચું જીવનધોરણ *

સુસંસ્કાર, સુવિચાર, સદ્ભાવ, ઉત્તમ પ્રકારનું મનોબળ ને તેને પરિણામે પ્રગટતી આદર્શની નિષ્ઠા, પોતાની ને બીજાની ઉન્નતિનાં સત્કર્મ એ જ જીવનની મોટામાં મોટી મૂડી છે. તેમાં પ્રભુમય કે સાધનામય જીવનને ઉમેરવા દો. એટલે જીવનની સર્વોત્તમતાનું એક સુંદર ને સંપૂર્ણ ચિત્ર પૂરું થશે. જીવનનું સાચું કે ખરાબ ધોરણ આ જ ચિત્રને લાગમાં લઈને નક્કી કરી શકાય છે. એવા જીવનને જીવનારા કે જીવનનો પ્રામાણિક પ્રયાસ કરનારા માનવનું જીવનધોરણ ઊંચું કહી શકાય. આજે તો આપણે ત્યાં જીવનધોરણની એક નવી હરીફાઈ જાગી છે ને એક જુદી સમજ શરૂ થઈ છે. તે પ્રમાણે વધારે ધન, સંપત્તિ, ભોગ, મોટર ને રેડિયા જેવા સાધન ને મોટા પગારથી જીવનધોરણ ઊંચું થાય છે એમ મનાય છે, ને ચારેકોર એવાં જીવનધોરણને ઊંચું લાવવાની વાતો થાય છે ને યોજના બને છે. પણ આપણે ભૂલી ગયા છીએ કે બાહ્યસંપત્તિ ને સુખસાહ્યબી જરૂરી હોવા છતાં જીવનનું સારસર્વસ્વ નથી ને તેના નશામાં જીવન ને માનવતાને મધુમય ને મંગલ કરનારા બીજાં મૂલ્યોને ગોણ ગણવાની, ભૂલી જવાની કે ઉપેક્ષાની નજરે નિહાળવાની જરૂર નથી. માનવે માનવ થવું હોય તો તેના અંદરના જીવનના સ્વરૂપને સુધારવાની ને રોજના વ્યવહારને વધારે ને વધારે શુદ્ધ, નીતિમય ને સેવામય બનાવવાની જરૂર છે. ધોરણ ત્યારે સુધર્યું ને ઉપર ઊઠ્યું કહેવાય. એવા જીવન-ધોરણ માટે સૌએ મહેનત કરવાની જરૂર છે.

યોગેશ્વરજી

* સાચો વૈરાગ્ય *

માથાના વાળ વધારવા, દાઢી રાખવી, સગવડ હોવા છતાં મેલાં વસ્ત્રો પહેરવાં, કાછડી વિનાના ધોતિયાં પહેરવાં, કેવળ લંગોટી પહેરવી, એ કાંઈ વૈરાગ્યની નિશાની નથી. વૈરાગ્ય જટા કે દાઢીમાં, ભગવા કે સફેદ જેવા રંગોમાં, નખ વધારવામાં ને ભેળું કરીને ખાવામાં, શરીરે ભસ્મ લગાડી લંગોટીભેર ફરવામાં અથવા મેલા રહેવામાં કે ફરવામાં નથી. કાછડી વગરના કે કાછડિયાવાળા ધોતિયામાં કે અમુક ખાસ વેશમાં પણ વૈરાગ્ય નથી. તિલકમાં, માળામાં, ઘર છોડવામાં, નામ બદલવામાં, કોઈ સ્નેહી સાથે સંબંધ ના રાખવામાં કે એકાંતમાં રહેવામાં, અથવા તો તે બધાથી ઊલટું કરવામાં પણ વૈરાગ્ય નથી. કોઈ કારણથી તેવું વિશેષ કે અમુક ખાસ જાતનું જીવન કોઈને જીવવું પડે, જીવવું ગમે, ને તેને લીધે કોઈને લાભ થાય તે જુદી વાત છે; પણ એટલામાં જ વૈરાગ્યનો સાર સમાઈ જાય છે એમ માની લેવું બરાબર નથી. વૈરાગ્ય મુખ્યત્વે મનની વસ્તુ છે. તનની નહિ, એ સારી રીતે સમજી લેવાની જરૂર છે. માણસનું તન ગમે ત્યાં ને ગમે તે દશામાં રહેતું હોય, તેનું મન ક્યાં ને કેવી રીતે રહે છે એ જ અગત્યનું છે. જેના મનમાં રાગ ના હોય તે વૈરાગી. નૃષ્ણા ને આસક્તિનો ત્યાગ જ વૈરાગ્ય છે. નિષ્કામ થયેલા ચિત્તની વશીકાર નામની અવસ્થા એટલે વૈરાગ્ય. પરમાત્મામાં લાગેલું મન વૈરાગી જ છે. વૈરાગ્યની પ્રાપ્તિથી જ સાચો આનંદ મળશે.

યોગેશ્વરજી